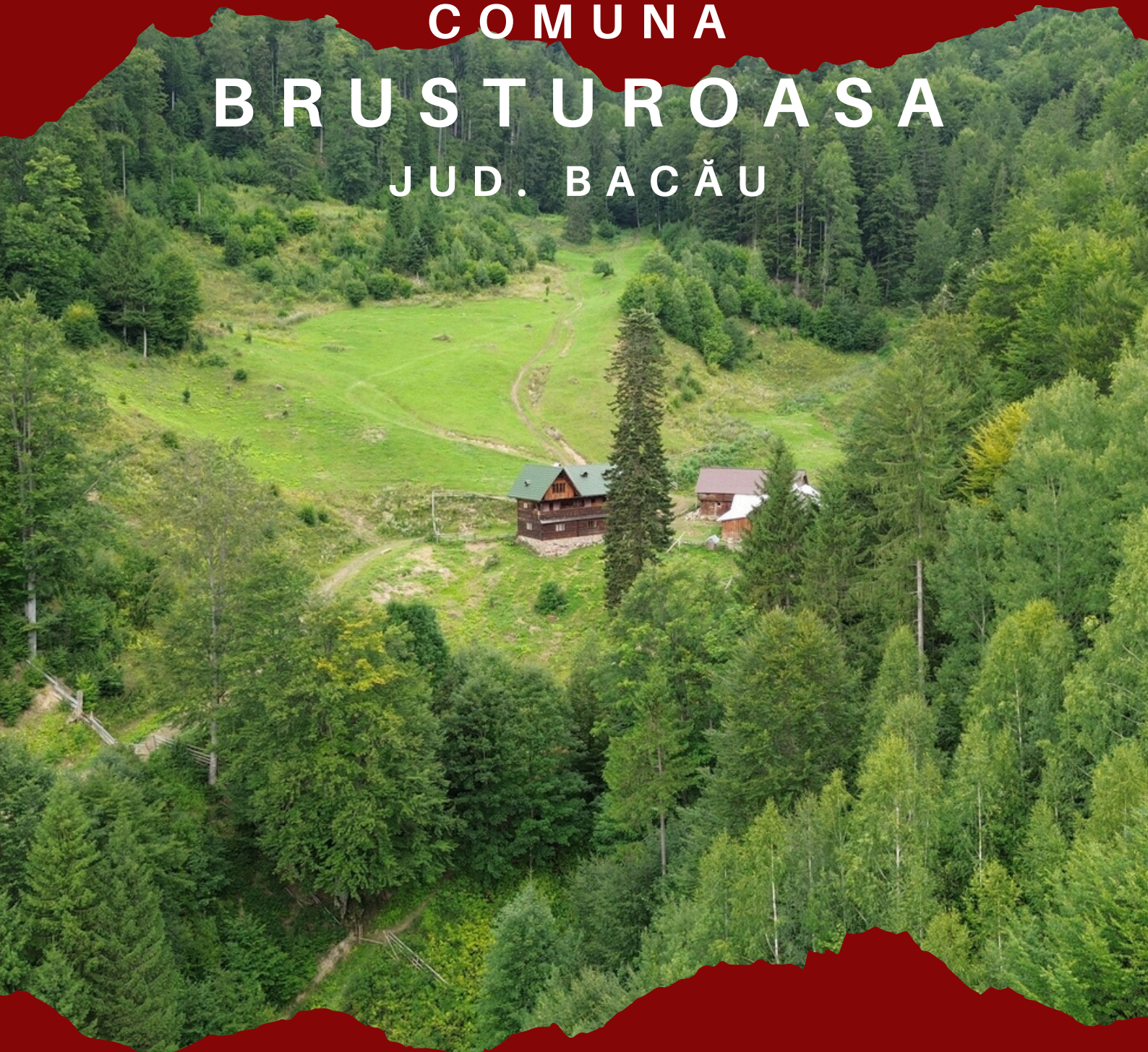
ANUL 1 NR.4 Octombrie - Decembrie 2025

IZVOR DE NEUITARE

COMUNA BRUSTUROASA

JUD. BACĂU

REVISTĂ TRIMESTRIALĂ DE TRADIȚIE ȘI MEMORIE CULTURALĂ

Izvor de neuitare

ISSN 3061 – 6441 ISSN-L 3061 - 6441

Revistă trimestrială editată în colaborare cu
Serviciul Public Județean pentru Promovarea Turismului
și Coordonarea Activității de Salvamont Bacău

LEADER
Dezvoltarea locală plasată sub responsabilitatea comunității

Serviciul Public Județean pentru Promovarea Turismului și Coordonarea Activității de Salvamont Bacău

BACĂU
Cultură. Credință. Natură. Sănătate.

GAL VALEA MUNTELUI

Primarul Comunei Brusturoasa

și Consiliul Local al

Comunei Brusturoasa

Ediție tipărită prin sprijinul financiar al
GAL Valea Muntelui,
în calitate de partener dedicat păstrării identității locale, promovării culturii, tradițiilor și comunității.

Adresa redacției:

Brusturoasa/Bacău/România

Str. Fântânii, nr. 26

Tel: 0748 793 531

E-mail: atomuleseliliana48@yahoo.com

Blog: https://neuitare.ro

Editor fondator: LILIANA ATOMULESE

Redactor–coordonator: ROMULUS-DAN BUSNEA

Desene: MARIAN BUTUCARU

Colaboratori: CONSTANTIN TUDOSE - Promotor cultural

Muzeograf MIHAELA BĂBUȘANU - poetă

Prof. NICOLAE PETRESCU-REDI - scriitor

VALENTINA RUSU BULGARU

CRISTINA MIHĂILĂ - Jurnalist

Chef DORINA BURLACU

© Toate drepturile asupra textelor și ilustrațiilor sunt rezervate revistei ,,Izvor de neuitare”.
Reproducerea totală sau parțială este interzisă fără acordul redacției.

GÂNDURI.....

DESPRE TRECUT

De multe ori m-am gândit la perioada comunistă, pe care, chiar dacă a avut și bune, nu o regret deloc. Iată și unul dintre motive, de fapt ele fiind mai multe.

Mai întâi, aș vrea să spun despre modul abuziv în care autoritățile acelor vremuri au decis ca folclorul și tradițiile satelor românești să fie siluite. Cuvântul poate părea dur, însă exact așa s-a întâmplat.

La venirea regimului comunist, lucrurile mergeau în ritmul lor, așezat și molcom, așa cum li se cuvine tradițiilor românești. Orașul avea melodiile și dansurile sale, iar satul le avea pe ale sale.

Instalarea acelor activiști de partid, elanul lor muncitoresc, prost înțeles și aplicat, a schimbat din temelii lucrurile. Nimic din ce fusese înaintea instaurării partidului comunist la conducerea țării, nu li se mai părea bun. Nu mai intrăm în detaliile colectivizării, chiar din Brusturoasa, despre care am scris într-un alt număr. Nici despre naționalizarea tuturor averilor, fie ele ale boierilor, dar și a țăranilor așa zis chiaburi. Ori despre arestarea și uciderea în închisori a intelectualilor neamului, ori a preoților. Strămutarea forțată a țăranilor, pentru a le putea fi confiscate pământurile, etc...

Samavolnicii de nedescris au dezechilibrat pentru totdeauna destinul acestei țări. Niciodată nu va fi îndeajuns cât vom reaminti aceste lucruri, pentru a nu fi uitate.

Revenind la artă, la tradiții....

Comuniștii considerau, se pare, că muncitorii au fost marginalizați și nu și-au putut demonstra talentele pe tărâm artistic, în anii premergători instaurării noului regim. Așa că au decis să ia măsuri.

În acei ani, nu exista fabrică, întreprindere, cooperativă agricolă de producție și nici universitate care să nu aibă formații artistice de amatori. Acestea erau fie ansambluri de dansuri populare, fie formații de muzică, trupe de teatru, dar mai ales, brigăzi artistice de agitație. Regimul dorea să demonstreze că orice țăran, orice muncitor poate fi artist, dar mai cu seamă dorea să controleze inclusiv puținul timp liber pe care românii îl mai aveau în cele 6 zile pe care le munceau săptămânal.

Participarea la aceste formații artistice era obligatorie. Cu, sau fără talent, muncitorii, profesorii, dar și elevii evoluau în aceste colective ce se voiau a fi artistice. Din păcate, totul era împănat cu laude la adresa noului regim. Brigăzile artistice erau cele care înfierau orice. De la burghezii care „sugeau sângele poporului”, la moravurile mai puțin bune, dar și la slăvirea conducătorilor. Elevii aveau și ei, în școli, brigăzi artistice de agitație. Aproape nimic nu mai era artă adevărată, tradiție adevărată.

Chiar și în instituțiile de artă consacrate, în teatre, în cinematografie, totul era modificat, cenzurat, iar presa era constrânsă la a publica doar știri care le conveneau celor din partidul comunist. Scriitorii nu mai puteau publica texte care nu le conveneau autorităților. Așa a apărut „literatura de sertar”.

Versurile melodiilor erau adaptate la noile cerințe, adică lăudau marile realizări comuniste. Folclorul a avut foarte mult de suferit. Ansamblurile de dansatori erau conduse de coregrafi de la centru, care implementau aceeași pași de dans și tipuri de dansuri, fără a mai ține prea mult cont de specificul zonelor. Totul devenea încet, încet, o masă amorfă de același fel.

Și a venit anul 1976, an în care conducerea de partid a decis înființarea unui festival numit „**Cântarea României**”, al cărui scop era *„educarea oamenilor, a tinerei generații, în spiritul dragostei față de muncă, al devotamentului față de patrie și partid, față de cauza comunismului”* de fapt, o manifestare de grandomanie. Scopul nedeclarat era acela de a slăvi „conducătorul iubit”. Începând cu șoimii patriei, cu pionierii, U.T.C.- iștii, studenții, membrii de partid, dar și oricine era angajat în „câmpul muncii”, cu toții eram obligați să participăm ca „actori” la realizarea lui. Profesorii erau unii dintre cei mai năpăstuiți. Pe lângă organizarea elevilor în diferite echipe artistice, separat, ei trebuiau să-și înființeze propriile formații de teatru, de dansuri populare, tarafuri, etc. Timp liber nu mai exista. Sărbătorile religioase erau în așa fel ocupate, încât nimeni să nu se mai poată bucura deloc.

Când regimul comunist a căzut, lumea, suprasaturată de tot ce îi sufocase, a avut acea reacție de negare, de respingere a oricărei forme de reluare a acelor tradiții falsificate. Iar cele adevărate, după acele zeci de ani de contrafacere, aproape fuseseră uitate. Tot din acel spirit de frondă, au aruncat frumusețe de costume populare, au negat total orice le amintea de comunism. Iar acum, trebuie să ne chinuim să recuperăm ce se mai poate. Lucru complicat, dar imperios necesar!

LILIANA ATOMULESE

Lui Bădița Măric, la zi aniversară, căci vorba sa, ,,nu o dată împlinește omul optzeci de ani!”

Există oameni pentru care originile, tradițiile și obiceiurile românești reprezintă însăși chintesența vieții, iar creația lor își trage seva din realitatea de ieri și de azi a satului românesc.

Este și cazul pictorului naiv băcăuan **Ioan Măric**, sau **Bădița Măric**, așa cum îi mai place să fie numit, un adevărat tezaur uman viu, care păstrează cu sfințenie și transmite mai departe arta populară, ca filon intrinsec al culturii și identității românești.

Și iată, anul acesta, Bădiță al nostru drag a împlinit vârsta de optzeci de ani, pe care nici nu bănuiești că i-ar avea... Pentru că, arta te ține ancorat, te ține viguros, cu poftă de viață, cu dorința aia permanentă de a continua, de parcă nimeni și nimic nu te poate opri... Iar în cazul lui Bădița, chiar așa și este...

Am fost realmente bucuros că l-am putut omagia în cadrul evenimentului anual **,,Bacău-Personalități ale locului”**, care a avut loc miercuri, 12 noiembrie a.c., în Aula Universității ,,Vasile Alecsandri” din Bacău, proiect pe care l-am inițiat împreună cu muzeografa și poeta Mihaela Băbușanu și pe care îl organizăm cu sprijinul instituțiilor în care ne desfășurăm activitatea, respectiv Serviciul Public Județean pentru Promovarea Turismului și Salvamont Bacău și Complexul Muzeal ,,Iulian Antonescu” din Bacău.

Cu această ocazie, Bădița Măric și-a lansat și volumul omagial **,,Măric 80”**, prezentat de profesorul, criticul de artă și artistul plastic Aurel Stanciu, care a subliniat rolul operei pictorului Ioan Măric în peisajul artistic băcăuan, stilul său inconfundabil și aportul deosebit la promovarea culturii băcăuane în țară și peste hotare.

Cunoscutul artist plastic și creator popular, prof. dr. Dan Horgan, unul dintre foarte puținii experți din țară în restaurarea și conservarea lemnului etnografic, i-a închinat în semn de prietenie, următoarele rânduri:

,,Artistul plastic Ioan Măric este un om prea mic pentru un suflet atât de mare. Un soț și un tată iubitor. Profesorul de Arte vizuale și artistul plastic Ioan Măric este printre intelectuali, un nume cu răsunet. În operele acestui mare artist putem desluși ***`ascunsurile`*** *din mirifica lume a satului românesc. Un om cu o inteligență și o spontaneitate deosebită, un* ***`pătimaș`****, când începe un lucru trebuie musai dus la bun sfârșit cu orice preț. Un mare om la care vorba este vorbă și cuvântul cuvânt. Dar ce este un intelectual? Un om*

politic a dat această definiție pe care cu voia domniilor voastre o voi împărtăși suportului de scris: ***`Intelectualul este acela care se ridică până la o concepție înaltă asupra lumii și a vieții și caută să-și facă rost în viață, credincios acestei concepții, până la jertfă, până la uitarea de sine, până la hulă, până la prigonire, până la pușcărie și până la furci`****. Această definiție este de fapt o pură constatare. Pentru un intelectual, o spune etimologia cuvântului, ideile primează totul. Prometeu, divinul Sachia Muni, Giordano Bruno, domnul nostru Iisus Hristos și toți acei care au cucerit marile bunuri morale ale omenirii intră perfect în definiție. Un lucru este cert: profesorul, pictorul și artistul plastic Ioan Măric a fost și va rămâne un reper al activităților culturale ce s-au desfășurat în România de-a lungul timpului. Lumea satului văzută prin ochii candizi ca de copil care nu știu să spună răutăți sau necuviințe, oferă publicului viața de la țară, o viața simplă de țăran autentic căruia nu-i este rușine de obârșia lui strămoșească. Și care poartă cu mândrie, precum Constantin Brâncuși, traista de român neaoș pe tot întinsul mapamondului, unde expune o artă naivă dar autentică pe pânzele sale. Aceste cuvinte nu se doresc a fi un panegiric, ci doar o simplă constatare obiectivă de la un om simplu pentru un maestru al penelului, penel cu care zugrăvește precum marele Caragiale, calitățile îndoielnice ale unor oameni ai satului, defecte, infatuări sau serbări câmpenești”.*

Da, spun și întăresc și eu ideea potrivit căreia, Ioan Măric este, fără doar și poate, omul gliei strămoșești, care ne povestește, în imagini dinamizante și într-o explozie coloristică a penelului greu de controlat, mai toate aspectele/stările satului și locuitorilor săi, și care, generează o greutate emoțională cu totul aparte.

Tablourile lui Bădița Măric ne înfățișează un amalgam de obiceiuri legate de ciclul vieții, sărbători și activități agricole, care include totodată și ritualurile săvârșite atât la naștere, cât și la moarte, ca și celebrarea celor mai importante evenimente din viața comunităților băcăuane și nu numai; ele sunt expresia vie a satului românesc, iar tradițiile trăiesc aici, prin arta naivă și narativă a lui Ioan MĂRIC, transmisă apoi nouă, spre moștenire și neuitare...

Într-un spațiu înconjurat de creațiile domniei sale, am găsit în imaginarul meu, o ușă, pe care am deschis-o și astfel am pătruns în lumea satului descrisă cu frenezie pe pânză, un microcosmos în sine: cu râsete

și bocete, cu bucurii și suspine, cu trebăluială multă, dar și cu distracție pe măsură, ca la un cabaret sătesc, pus la cale și trăit din plin, în ciuda durerii, a tristeții, a condiției noastre de români,

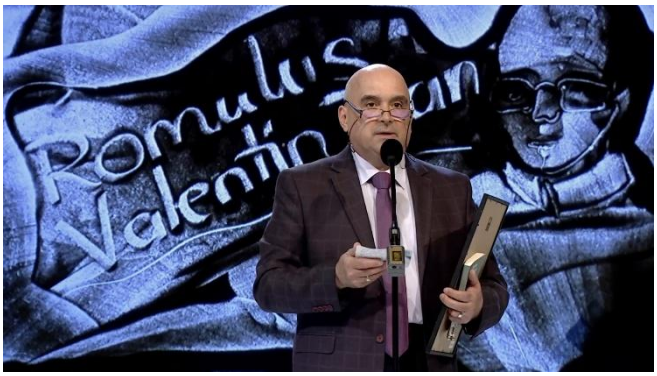

presărată uneori și cu multe note de tragism; căci, privind la toate aceste minunății, uiți pentru o clipă de tot ce te-nconjoară, spre bucuria spiritului și plinătatea vieții.

Ca și spre bucuria mea, că te-am cunoscut, dragă Bădiță Măric și cu mulțumirile noastre sufletești, pentru ce ne dăruiești, cu atâta pasiune și har dumnezeiesc!

După cum spunea un mare filosof german, *„nimic din ce este măreț pe lume nu s-a făcut fără o imensă pasiune”*, iar eu aș mai adăuga, fără nicio exagerare/ezitare, că tot ceea ce face Bădița Măric este de o măreție impresionantă, pentru tabloul prezentului, pentru cel al viitorului!

Romulus-Dan BUSNEA

P.S.

Spre marea noastră încântare, la invitația grupului de Șezătoare Brusturoasa, Bădița ne-a prezentat și nouă albumul **„Măric 80”**, alături de o impresionantă expoziție de picturi. Evenimentul a avut loc la Biblioteca Comunală „Păstorel Teodoreanu”,din Brusturoasa, în ziua de sâmbătă, 26 octombrie 2025.

REDACȚIA

PE FIRUL MEMORIEI

CĂTRE NEUITARE

MIHAELA BĂBUȘANU

Chiar dacă majoritatea anilor din viața mea i-am trăit în orașe – din care în Bacău cel mai mult – inima mea nu a uitat niciodată locurile unde s-au născut rădăcinile mele. Satul Băbușa, comuna Băcești, județul Vaslui, este leagănul copilăriei mele, un loc încărcat de povești și tradiții, de oameni harnici și pământ roditor, unde fiecare uliță, fiecare casă și fiecare copac poartă amprenta strămoșilor. Deși viața m-a purtat departe, sufletul meu a rămas acolo, legat de pământ, de oameni și de memorie.

Băbușa nu este un sat oarecare. Este un sat de răzeși, născut în a doua jumătate a secolului al XV-lea, când Ștefan cel Mare, recunoscând vitejia oștenilor săi, le-a dăruit moșii drept răsplată pentru faptele lor eroice la Podul Înalt. Strămoșii mei – Băbușanu, Beciu, Mitache și Lupan – fac parte din această istorie de vitejie și dăruire (conform etnologului Dorinel Ichim). Celelalte sate ale comunei Băcești s-au format mai târziu, având ca nucleu țăranii clăcași, dar toate aceste comunități împărtășesc același respect profund pentru pământ, obiceiuri și tradiții.

Legătura mea cu natura, cu pădurea și cu rădăcinile în toate sensurile cuvântului a fost întărită de tatăl meu, silvicultor de meserie. Prin ochii lui am învățat să citesc copacii, să cunosc potecile, să simt pământul și să descopăr viața tainică a pădurii, a fiecărei rădăcini și a fiecărei vietăți.

Această apropiere de natură m-a făcut să înțeleg că satul românesc nu este doar un spațiu fizic, ci un fir nevăzut care leagă generațiile, pământul și oamenii, țesând o continuitate care traversează timpul și, desigur, județele sau orice alt loc.

Anii petrecuți în Bacău m-au purtat într-o altă lume a satului românesc, unde am avut privilegiul de a fi director al revistei Satul Băcăuan, sub egida asociației „Derzis Eruditio”, alături de Florin Filoreanu, redactor-șef, și Leonard Popa, redactor-șef adjunct, revistă de informare din mediul rural băcăuan. Prin paginile revistei am încercat să surprindem nu doar viața oamenilor și obiceiurile lor, ci și esența unei lumi care respira în ritmul pământului, al sărbătorilor și al memoriei colective. Din păcate, această revistă a avut o viață scurtă, din motive, evident, pecuniare. Însă sunt convinsă că revista „Izvor de neuitare”, proiectul de suflet al Lilianei Atomulese, va avea o altă soartă, una mai bună.

Studiile mele în muzeologie, completate de cele de istorie și de activitatea mea în muzeu, dar mai ales de interacțiunea directă cu frumoșii oameni ai satelor, mi-au arătat că fiecare sat — fie vasluian, fie băcăuan — este un tezaur de amintiri și identitate. Firul care unește satul românesc, indiferent de județ, este invizibil, dar simțit de fiecare dintre noi: el leagă ulițele, poveștile, tradițiile, pădurea, câmpurile și oamenii, țesând o pânză vie de memorie și apartenență.

Proiectul Neuitare.ro, inițiat cu pasiune de doamna Liliana Atomulese, promotoare neobosită a zonei Brusturoasa, a văii Trotușului, a satului băcăuan, și a județului Bacău pînă la urmă, vine să aducă în prim-plan acest fir nevăzut. Numele site-ului și al revistei tipărite, „Izvor de neuitare”, evocă dorința de a păstra vie memoria, de a celebra rădăcinile și de a conecta trecutul cu prezentul satului românesc.

Ca o mică paralelă, în fiecare uliță a Băbușei, în fiecare colț de sat băcăuan, în fiecare bătaie de clopot care răsună din Biserica Sfântul Dumitru, datând din 1750 (având anterior hramul Sfinții Voievozi), se simte aceeași energie — o legătură vie între oameni și pământ, între trecut și prezent. La Băbușa, odată cu părinții mei, sub cele două cruci, am închis în pământ și copilăria mea, pe care o caut mereu în vis, prin scris, prin amintiri, prin fiecare lumânare aprinsă, fie că arde în fața ochilor, fie doar în tăcerea gândului.

Căci, da, satul românesc nu este doar un loc geografic: este o stare de spirit, o poezie a pământului și a oamenilor săi, un izvor de povești și amintiri care curg prin sufletul celor care îl prețuiesc, o moștenire vie pe care o purtăm și o dăruim mai departe.

Astfel, între Vaslui și Bacău, pe urmele rădăcinilor, ale strămoșilor noștri, am descoperit că satul românesc este un fir nevăzut care leagă toate

colțurile țării, o moștenire pe care mă străduiesc să o păstrez și eu să o duc mai departe prin fiul meu și învățămintele pe care încerc să le dau mai departe.

Desigur, am în suflet și în plan și realizarea unei schițe monografice a satului Băbușa. Însă începerea acestui proiect este, deocamdată, amânată și îndepărtată din motive care nu țin de mine, ci de ocuparea timpului meu cu alte îndatoriri și sarcini mai puțin apropiate de sufletul meu, dar pe care sunt nevoită să le duc la îndeplinire. Să vedem dacă viitorul îmi va permite să îmi duc la bun sfârșit această sarcină autoimpusă, de suflet, care ar fi, de fapt, un fel de reverență în fața părinților mei, a strămoșilor, a rudelor și a oamenilor satului care mi-au însoțit și mi-au înfrumusețat atât de mult copilăria. În aceeași linie de gândire, doamna Liliana Atomulese, prin articolele și cercetările sale pentru Neuitare.ro și revista Izvor de neuitare, păstrează vie memoria satului Brusturoasa, din județul Bacău, aducând în prim-plan poveștile și tradițiile comunității. Este un extraordinar promotor al Văii Trotușului și al satelor băcăuane în general, iar pentru aceasta îi datorăm recunoștință și apreciere.

Căci da, fiecare sat poate fi un izvor de neuitare, activat de oameni precum Liliana Atomulese. Iar pentru mine, orice amintire despre care scriu sau pe care i-o împărtășesc fiului meu Mihail-Dacian, — despre sat și oamenii lui, despre extraordinarii mei părinți, Ana și Mihai Băbușanu, plecați prea devreme la cele sfinte, despre satele băcăuane prin care am avut bucuria să călătoresc și să le descopăr oamenii și specificul — precum și multe dintre poemele mele, izvorâte tot din această lume, le consider o datorie și, poate, o reverență adusă locurilor care m-au format, m-au inspirat și care continuă să îmi fie parte din suflet.

MIHAELA BĂBUȘANU

Poeta Mihaela Băbușanu, este o prietenă dragă sufletului meu, membră a Uniunii Scriitorilor din România, dar și a Uniunii Ziariștilor Profesioniști din România. Are o bogată activitate publicistică, combinată cu cea de promotor cultural, iar volumele sale de versuri sporesc necontenit. Este totodată și o iubitoare a rădăcinilor neamului, iar vocația sa de istoric și muzeograf, s-a împletit armonios cu măiestria făuritoarei de versuri. Delicată în exprimare, șlefuiește cu finețe superbe și inefabile haiku-uri, acele miniaturi ale poeziei japoneze, ușor de citit dar complicat de înțeles.

O personalitate complexă, care se dezvăluie în următoarele versuri.

LILIANA ATOMULESE

POEMĂ

Sunt o mignonă strașnică.
sunt o mignonă strașnică, dacă îmi pun mintea
nu îmi rezistă foarte mulți,
Sunt o mignonă cum nu ați mai văzut,
Am bătăile inimii ca ale unei rândunici,
spate de înotătoare deși mor de spaima
apelor adânci,
Uneori cu capul în nori
deși în călătoriile mele cu avionul mă panichez
și tresar permanent,
Sunt o mignonă cum nu ați mai văzut,
Dincolo de fațadă zâmbesc doar îngerilor, pe ascuns,
Rezist comediilor, arareori mă fac de comedie,
Deși visez mult, sunt cât se poate de realistă
și calculată
1 + 1 mie mi-a dat în sfârșit trei,
Niciodată nu va mai fi doi,
Mă precipit, mă enervez, mă supăr repede
ca orice dragon
Dar număr în gând până la 100 să evit impactul major,
Nu îmi pierd timpul cu răzbunări dar dacă este musai
Nu plătesc clasic, cu aceeași monedă, pentru că eu
nu duc lipsă de idei,
Nu uit dar iert,
Sunt o mignonă cum nu ați mai văzut,
Sunt strașnic de puternică, rezist la curse grele
și lungi,
Deși pește fiind, am renăscut ca Phoenix,
știți și voi cum, din cenușă
Mulți ani am inspirat doar noxe, fără să mai expir,
-mi-era teamă că o să fac o boalăde plămâni-
Acum totul a revenit la normal,
Inspir, expir, inspir, expir, în ritm absolut normal
Deși îmi plac doar apele limpezi ce să vezi?
Tulbur destul,
Dacă vreți dovezi nu o să vă arăt...
Toate astea se simt pe propria piele
Inspiră, expiră, nu-i așa,
că deja mi-ai dat follow pe facebook?

PAGINI DIN ARHIVE DIGITALE RĂSCOALA DIN 1892

Revenim cu o continuare a acelor întâmplări petrecute în 1885, așadar cu 140 de ani în urmă, din Brusturoasa, despre care vorbisem într-un număr anterior.

După cum spuneam, ar trebui să aflăm aceste lucruri despre înaintașii noștri, care nici pe departe nu erau neam de sclavi. Ei erau neam de răzeși, mândri de rădăcinile lor, de hărnicia și destoinicia lor. Și își cereau drepturile, pentru care, dacă le erau încălcate, își făceau dreptate cum știau ei mai bine, uniți și netemători de eventualele pedepse. După cum ați aflat din episodul precedent, în acel an 1885 localnicii din Brusturoasa au făcut front comun împotriva arendașului care le nesocotea drepturile, chiar dacă autoritățile au trimis armata pentru a aplana conflictul.

Se pare că situația din sat se calmase doar pe moment, însă lucrurile mergând în aceeași direcție greșită și complicată, după șapte ani, în 1892, țăranii au izbucnit din nou, provocând o altă răscoală. De altfel, starea de fapt fusese dificilă timp de mulți ani dinainte, nedreptățile continuând. Aceste mișcări au fost premergătoare marii răscoale din 1907, când și în Brusturoasa au fost evenimente în acest sens. Despre ce s-a întâmplat în sat în 1907, vom povesti într-un număr viitor.

Revenind la anul 1892, vom regăsi fragmente dintr-un articol publicat de Constantin C. Bacalbașa, în ziarul „Lupta” din 14 Aug. 1892, care se străduiește să aducă lumină asupra evenimentelor. Pentru început, autorul articolului trece în revistă părerile diferitelor gazete ale vremii, unele calificând drept simple incidente cele petrecute la Brusturoasa, altele minimalizând amploarea evenimentelor, fără totuși a putea trece cu vederea implicațiile lor majore.

Iată ce spune ziarul „Constituționalul”: „*Pe când lucrătorii Unguri, angajați pe această moșie se întorceau de la lucru, Românii care îi așteptau la drum i-au luat la bătaie și de aici o luptă s-a încins între dânșii. Sub prefectul, fiind vestit, s-a dus la fața locului și a arestat pe instigatorii cari au fost trimeși de sub prefectura plășei sub escortă de călărași. Pe drum însă ei au scăpat. Îndată o companie de vânători din Tg.Ocna s'a dus la Brusturoasa să se mențină ordinea. D. Prefect Krupenski s'a dus la fața locului și a început ancheta. Instigatorii au fost arestați*”.

Pe de altă parte, „Voința Națională”, afirmă că „*... s-a trimes la Brusturoasa, nu o companie, ci întregul batalion de vânători*”.

Desen: **MARIAN BUTUCARU**

Și autorul, C. Bacalbașa, urmează prin a reproduce cele scrise de ziarul său, „Lupta”:

„Ni se comunică că o mare răscoală s'a întâmplat pe moșia Brusturoasa din jud. Bacău, proprietate a unui domn Ghica. Iată pricinile revoltei.

Domnul Ghica ne mai voind să cultive singur moșia, care în mare parte este păduroasă și în altă mare parte fără pământ arabil, a arendat'o pentru a o exploata unei Companii anonime. (Götz – n.n.)

Această companie, însă, nemaivoind să dea pământ de arat sătenilor și neînțelegându-se nici asupra prețului de plătit pentru muncă, a adus 200 de țărani unguri, de dincolo. Lucrurile ajungând aci și plugarii Români fiind amenințați să piară de foame cu familiile lor, o încăerare cu Ungurii s'a produs.

Ajutorul forței armate a fost cerut imediat, și Sâmbătă 120 soldați de infanterie comandați de Căpitanul Brăescu, au pornit pe drumul de fier la fața locului.

Așteptăm și alte amănunte”.

Se pare că versiunile relatărilor erau destul de diferite, doar certitudinea că o răscoală a avut loc, a rămas.

C. Bacalbașa, trage apoi câteva concluzii finale, care vor a semnala autorităților că e nevoie de o legiferare a acestor nereguli, care legi să ajute țăranul român, nu doar pe marii moșieri.

Poate că presa era subiectivă și pe atunci. Adevărul are întotdeauna mai multe fațete, depinzând de unghiul din care îl privești. Cert pare totuși, că niște lucruri s-au întâmplat în Brusturoasa acelui an.

Iată cum arhivele ne dezvăluie întâmplări uitate demult, dar care ne dovedesc din ce stofă erau croiți bunicii noștri, lucru ce nu trebuie ignorat și nici subestimat.

Iar noi nu trebuie să contenim din aceste căutări!

LILIANA ATOMULESE

CU FIRUL RĂDĂCINILOR ÎN INIMĂ

Hotărârea de a păstra tradițiile din satul nostru, ne-a adus multe prilejuri de a împărtăși pasiunea noastră cu a altor români, prin diverse locuri din țară.

Așa aveam să cunoaștem, la Ruginoasa, o aprigă moldoveancă din Iași, pe numele său **VALENTINA RUSU BULGARU**, care de mulți ani lucrează în Italia. Paradoxal, pe unii dintre conaționalii noștri depărtarea îi face să fie și mai îndrăgostiți de țară, determinându-i să își creeze acolo unde poposesc temporar, adevărate oaze de românitate.

Cel mai mult ne-a atras entuziasmul ei intens pentru orice vedea în jurul său, meșteri populari, diverse obiecte create de mâna cuiva și nu de o mașinărie, dansurile populare, cântecele, oamenii toți. Era ca un copil care ajunsese în țara lui Moș Crăciun și savura cu fiecare fibră a corpului tot ce era acolo.

Aveam să aflăm că ea însăși deține o colecție impresionantă de costume populare, aparținând mai multor zone ale țării, din care adusese o parte și la evenimentul la care participam. Ba mai mult, acolo în Italia a pus bazele unei Asociații Italo – Române, „**Credință, Lumină și Speranță**” prin care inițiază diferite expoziții și proiecte menite să arate lumii ce frumoasă este România, ce tradiții avem și în general că românii sunt un popor de oameni vrednici.

Tot în Italia, VALENTINA RUSU BULGARU, a înființat o șezătoare numită „PRIBEGIE”, ușile acesteia fiind deschise oricui tânjește de dor de țară, dar și oricui vrea să afle lucruri despre România.

Și nu pierde nici un prilej de a se întoarce cât de des acasă, și să fie alături de românii săi.

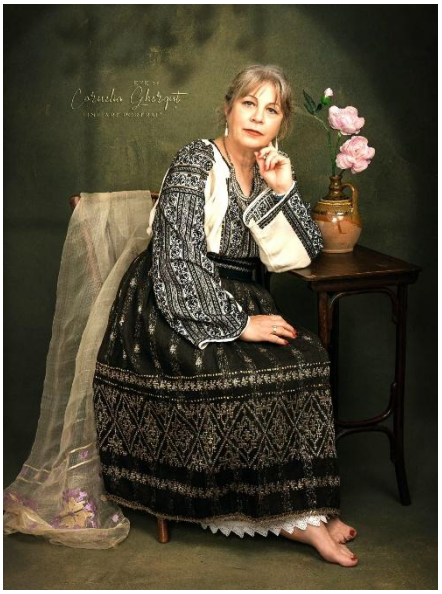
„Sunt Valentina, ieșeancă, iar de 22 ani pribegesc într-un orășel din N-V Italiei.

Am plecat în lume cu cei șapte ani de-acasă, primiți de la bunica mea Agripina,în satul Bivolari, pe malul Prutului, care m-a crescut de la 3 luni până la 6 ani, când mi-a spus:

- Draga bunicii, de-acu te duci la Iași că începi școala,dar să vii maică în vacanță să mă ajuți la treabă, Vacanțele copilăriei le-am petrecut la ea. Țin minte că în prima vacanță aveam 7 ani, iar bunica mi-a dat un petec de sac și o pungă cu multe fire colorate, încâlcite și mi-a zis blând:

- Ia, maică, să înveți să coși, că o să-ți prindă bine.

Așa am început cu cruciulițe, fără să știu că, prin acele fire simple, bunica îmi dădea ceva mult mai mare, adică răbdarea, bucuria lucrului făcut cu mâinile și dragul de frumosul românesc.

De la ea am învățat valorile spirituale și tradiționale, plăcerea de a munci și de a nu pierde timpul.

- Draga mamei, mânuțele să-ți mergă și mintea să se roage, îmi spunea.

Câte odată îmi vine să le răspund unora, pe măsura obrăzniciei lor, dar aud vorbele ei:

- Să fii bună și blândă cu lumea, să nu te cerți, chiar dacă cineva „te-n-ciudează", să-i vorbești frumos, că Dumnezeu știe ce-o fi în sufletul lui.

În tăcerea serilor de vară, între mirosul de busuioc și cântecul greierilor, pe prispa casei, rugăciunea ei se împletea cu furca și fusul, iar a mea cu acul și ața.

Pe mine nu m-au schimbat vremurile și nici nu mă dau după cum bate vântul și oriunde m-au purtat pașii prin lume, am dus cu mine acei șapte ani de-acasă, rostul și rânduiala.

Trăind departe de casă, am înțeles cât de adânci ne sunt rădăcinile. Nu se văd, dar ne țin drepți. Ele ne hrănesc sufletul, ne dau rost, identitate, ne așează în lume. De aceea cred că e datoria noastră să le arătăm copiilor și tinerilor frumusețea și valoarea moștenirii primite - să le vorbim despre bunici, despre sat, despre credință, despre horă, despre cântecele și portul popular care ne leagă unii de alții .

Îmbrac costumul popular ori de câte ori am ocazia, este mândria mea de a spune lumii cine sunt și de unde vin.

Cămașa cu altiță o port cam peste tot, în călătorii și pelerinaje. În fiecare cusătură trăiește satul copilăriei mele, bătrânii mei dragi, care-mi povesteau cam pe unde era conacul boierului și cum se purta cu ei, acolo a trăit bunica mea și neamul meu.

Moștenirea noastră nu este doar o amintire, ci este o comoară vie care pulsează prin noi.

Atât timp cât vom ști să o transmitem mai departe, din inimă în inimă, țara noastră va trăi - chiar și departe de hotarele ei.

În amintirea bunicii mele, cea care mi-a dăruit rădăcini și aripi”.

VALENTINA RUSU BULGARU

PAGINA ARTELOR

Artele au acel merit, de necontestat, de a ne aduce stropul de frumusețe atât de necesar pentru supraviețuirea speciei umane.

Poetul de azi, căruia i-am dedicat un articol într-un alt număr, este **Nicolae Petrescu-Redi**. Condeiul său inspirat ne duce într-o lume a poveștilor, iscusit imaginate, cu o poezie potrivită sărbătorilor, care vine din volumul de versuri **(BA)LADA DE ZESTRE:**

PRUNCUL

Romanii-și cată zeii,
frumos afară ninge,
în staul zburdă mieii
și joaca nu se stinge.

Ținându-le isonul,
micuțul lor stăpân,
din nou și-ascunde nimbu-n
miresmele de fân.

Cu Pruncul, ieslea pare
o ramă de icoană.
Cu Iosif și Maria,
podeaua pare strană.

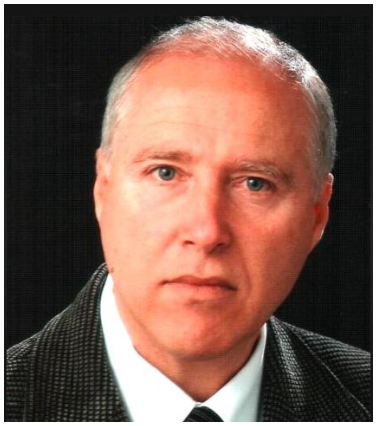
Tămâie, aur, smirnă,
trei magi aduc în dar,
se gată cerul clipei
cu înstelări de har.

Din iesle, Pruncul sfânt
le-ntinde-ncet o mână
și magii pleacă, pleacă,
în Biblii să rămână...

La Betleem, zâmbind,
ieri s-a născut un Făt.
O stea vestit-a faptul
până departe-hăt.

„Balaurul" Irod
pândea cu-o ură-adâncă,
iar, Doamne, Sfântul Gheorghe
nu se născuse, încă!...

Iar o altă mărturisire de credință a sa, dascăl profund dedicat profesiei de luminător de minți, o găsim în volumul de versuri și aforisme:

„**PRIN ROUĂ ȘI NOURI**"

DASCĂLUL

Din raza mea trecută
prin roua ta, copile,
ieșea un curcubeu.

Te luminam cu torța-mi,
glumeau ades elevii,
zicând că-s Prometeu.

Când Kronos încetat-a
să-mi fie aliat,
cercând să-mi stingă
focul,
pe Hades l-a chemat.

Plecat-am...

Tăcut și trist,
plecat-am,
aflat-am și eu, mamă,
tăcerea nu-i de aur,
tăcerea-i de aramă!

Veni-vor amintiri
s-adie-un vechi drapel,
suflând în colb, vor face
din clopot, clopoțel...

Mi-e dor de
plugu-albastru,
de-nvățăcei mi-e dor,
oftez, dar și cenușa-mi
e bună pe ogor.

Sunt Prometeul vostru,
de noapte-nlănțuit,
un foc de lumânare
îmi pâlpâie prin mit.

NICOLAE PETRESCU-REDI

VIAȚA LA ȚARĂ,
o experiență pe care astăzi mi-aș trece-o în CV

Lucrez zi de zi cu informații serioase. Și grave. Cel puțin așa ne place nouă, jurnaliștilor, să ne prezentăm meseria, ca și cum orice decizie a Guvernului este echivalentă cu o catastrofă economică și orice avertizare de ploaie e nimic altceva decât începutul uraganului, dacă nu chiar al Apocalipsei. De aceea o să profit de libertatea de a scrie pe o temă la alegere ca să vorbesc despre mândria de a fi „de la țară”, o sintagmă pe care uneori în glumă, alteori mai serios, o aruncăm în discuție doar pentru a evidenția cumva o... „calitate inferioară”.

Din confortul canapelei din living, cu o cafea în față și muzică pe fundal chiar în timp ce scriu, viața la oraș pare de cele mai multe ori un huzur. N-a fost întotdeauna așa.

Fiindcă m-am născut și am copilărit la Brusturoasa, am experimentat viața la țară în cel mai autentic mod. Joaca mi-a fost preponderent în curte și în grădină, dar numai când nu era ceva de lucru: aratul, prășitul, adunatul fânului, culesul de toamnă, hrănitul animalelor. Nu voiam, nu-mi plăcea, dar trebuia să particip la toate fie și doar ca om de mingi, cum s-ar spune în tenis. Când eram prea mică să dau efectiv cu sapa fără să retez porumbul cu totul, era bine dacă măcar scoteam buruienile sau aduceam un pahar cu apă. Vacanțele de vară erau adevărate băi de soare pe dealurile din jur: o zi-două la Șugura, una la Drăniți, alta pe la Horoaia sau în Groapa lui Copăcel și tot așa. Și astăzi sunt invidiată pentru pigmentul mai închis al pielii, căpătat ca urmare a acelor ședințe forțate de bronz. Nu mai zic de bătutul covoarelor pe sârmă, clătit rufe în Trotuș inclusiv iarna sau dat de mâncare la oi, porci, găini și alte angării. La un moment dat am avut și jucării (ce bine că există Moș Crăciun!), care sunt aproape intacte în colecția din odaie, în timp ce bicicletă mi-am dorit de prin clasa a V-a și n-am primit-o nici astăzi. Aveam una roșie, Pegas (evident!), forjată deja de sora mea, pe care la un moment dat am refuzat să o mai folosesc pentru că sărea de fiecare dată lanțul.

Acum toate mi se par amintiri dintr-o altă viață, așa că îi înțeleg pe cei care se uită cu o oarecare îndoială la mine: ai pus tu vreodată mâna pe sapă sau pe greblă?! De ani de zile, singurele instrumente îmi sunt pixul și tastatura, așa că unii tare se miră când iese „țăranul” din mine să le spună că păstârnacul crește în pământ, că viespea nu-i albină sau că știu să fac un borș de miel. Și îmi dau seama că tot ce mă frustra atunci, m-a ajutat să devin ceea ce sunt astăzi. Mă uit în jur la prieteni care au crescut la oraș, la copiii care astăzi se bucură de toate condițiile, dar care au probleme serioase în a se adapta și a gestiona situații banale. Nu, nu e nimic rău în faptul că lumea evoluează și dezvoltă tot felul de mecanisme pentru a-și crea confort, dar chiar există copii care cred că vaca e elefant sau că laptele vine din cutie, de la supermarket. Mă regăsesc destul de des în situația în care sunt rugată să prind un amărât de păianjen, să înlocuiesc un bec ars ori să verific dacă e făcută mâncarea, când rețeta nu a specificat timpul de gătire cu maximă precizie. Și chiar să mai pun lanțul la bicicletă.

E amuzant și trist în același timp. Viața la țară este o experiență care te călește. Este un skill, o aptitudine care aproape că ar merita trecută în CV și introdusă pe lista stagiilor de practică. Pe lângă îndemânare, copilăria la țară mi-a dezvoltat un soi de rezistență la stres și adaptabilitate pe care rar le mai întâlnesc, inclusiv la adulți. Nu fac fobie la orice gânganie minusculă, nu ajung la burnout pentru fiecare oră suplimentară lucrată și nu dezvolt o depresie de fiecare dată când lucrurile nu merg în direcția în care mi-am propus. În plus, mi se întâmplă să spun tot mai des cu un oarecare aer de superioritate, când cineva se miră că știu cum arată o șurubelniță: am crescut la țară, am și folosit șurubelnița!

Lucrurile astea nu se schimbă chiar dacă locuiesc acum într-un apartament, lucrez la laptop, mă deplasez mai mult cu mașina și mai am animale doar de companie. Tot de-acasă, din comunitatea mică de unde vin, am învățat să dau bună ziua tuturor, chiar dacă vecinii de pe scară s-au uitat puțin ciudat la început. Nu spun că aș renunța astăzi la confortul orașului de dragul ulițelor satului; mai sunt încă multe de pus la punct pentru ca ruralul românesc să devină atrăgător pentru tineri. Dar apreciez din ce în ce mai mult trăinicia valorilor care mi s-au transmis de mic copil și experiența de-a fi făcut din toate câte-un pic.

Mai ales că ajung tot mai des la concluzia că mai ușor înveți un țăran să folosească tehnologia, decât un orășean să mulgă vaca!

CRISTINA MIHĂILĂ - JURNALIST

UN PEDAGOG CU VOCAȚIE ADEVĂRATĂ C.C. PETROV 1873 - 1886

Printre cele mai importante lucruri din această lume, se găsește învățătura. Fără ea, nimic nu ar mai fi așa cum știm. Însă, pentru asta, **ÎNVĂȚĂTORUL** este factorul primordial. Bazele învățăturii el le pune, iar munca lui este esențială.

De la înființarea școlii din Brusturoasa, în 1865, elevii din sat au avut marea șansă de a putea învăța cu niște institutori de mare calibru. Despre unii ați aflat în alte articole, despre alții veți mai afla mai târziu.

Astăzi vom vorbi despre învățătorul **C. Petrov**. Probabil numele său va fi fost Constantin, doar că în documentele în care este menționat, apare doar C. Petrov. Primele referiri despre el, le-am găsit în „Monografia școalei primare Brusturoasa”[1], scrisă de directorul de atunci, Al. Bălăuță. Acesta face, în această lucrare, o adevărată radiografie a celor întâmplate în primii 70 de ani de existență a acestei instituții.

Iată cum apare în relatarea directorului Al. Bălăuță, numele învățătorului C. Petrov, cel care avea să fie extrem de dedicat meseriei sale, urmele lăsate în educația copiilor regăsindu-se și după 50 de ani.

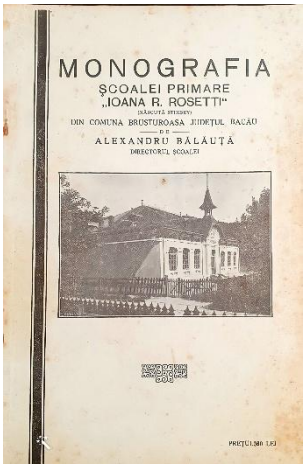
„Localul școalei – o clădire cu două camere – proprietatea comunei, era nehigienic și complect lipsit de cele necesare unei bune funcționări. Într’una din camere se țineau cursurile iar cealaltă servea ca locuință pentru învățător.

Pe acele timpuri, neaplicându-se obligativitatea, frecvența era foarte redusă. Preotul fiind foarte ocupat – deoarece îndeplinea și funcțiunile de consilier comunal, perceptor și accizer la patru comune – învățământul se făcea la început prin sistemul monitorial, copiii fiind încredințați spre instruire dascălului Simion Lascăr. Examenele de absolvire se dădeau la Tg. Ocna.

Autoritățile comunale nu dădeau nici un concurs școalei, iar după 1873, când a fost numit ca învățător d-l C. Petrov – care își făcuse studiile în Grecia – au căutat chiar să împiedice bunul mers al școalei.

Învățătorul era forțat să-și facă singur menajul, hrănindu-se cu turtă făcută din făină de porumb, coaptă’n vatră, și cu bureți. Turta, făcută să-i ajungă mai multe zile, o păstra atârnată cu sfoară de o grindă a locuinței, de oarece altfel, i-o mâncau guzganii.

Locuia într’o singură cameră, mătura sala de clasă și își aducea singur lemne pentru încălzit și gătit, din pădurea ce se afla în apropiere de școală, pe dealul din marginea cimitirului.”

Aici este momentul unei întreruperi în șirul poveștii, deoarece în cursul cercetărilor mele, am găsit un document referitor la dl. învățător Petrov care m-a impresionat mult. Știind în ce lipsuri teribile se zbătea la Brusturoasa, el a găsit puterea să își dovedească patriotismul profund, dar și curățenia sufletească, printr-o donație făcută armatei române care lupta în Războiul de Independență.

Iată cum suna adresa pe care dl. Petrov o trimitea ministrului de la acea vreme:

,,***Brusturoasa, 15 Mai 1877***
România
Învățătorul școalei
din comuna Brusturoasa
Plasa Tazlăul de Sus jud. Bacău
No. 37

Domnule Ministru,

Față cu situațiunea actuală a țării, patrioticul sentiment îndemnându-mă a-mi deplini după putință sacra datorie de adevărat român și ca funcționar nedispunând de alte mijloace materiale cu cari în aste grele împrejurări să pot veni și eu în ajutoriul iubitei noastre patrii,

Cu profund respect vă rog Domnule Ministru să binevoiți a primi ca ofrandă pentru armată salariul de învățător gradul II ce mi se cuvine pe luna Iunie anul curent.

Binevoiți vă rog Domnule Ministru, a primi încredințarea prea osebitei mele considerațiuni și profundului respect ce vă conserv.

Învățător C. C. Petrov

(Rezoluție: Se va publica mulțumiri înaintându-se cuvenitele lucrări pentru asemine ofrande)”[2]

Așadar, contrar celor care nu îl priveau cu ochi buni în sat, C. Petrov își făcea datoria cu prisosință. Pe lângă cele pe care le vom mai afla în fragmentele următoare din spusele d-lui Bălăuță, vom avea un alt capitol referitor la viața din sat în acele timpuri, pe care ne-a dezvăluit-o același C. Petrov. Toate acestea ne

[1] <<*Monografia școalei primare „Ioana R. Rosetti”*>> de Alexandru Bălăuță, tipografia „Gutenberg” – Bacău, 1934.

[2] *Documente privind istoria României: Războiul pentru independență.* Vol 3: 9 mai 1877- 15 iunie 1877); editura R. P. R. - 1953

dovedesc cât de profesionist era acest învățător, câtă dăruire avea în vocația sa. Lucruri pe care le va dovedi și după alți ani, în altă localitate unde a fost transferat.

Revenind la șirul monografiei directorului Bălăuță, continuăm cu redarea altor fragmente:

„Primii absolvenți au fost instruiți de d-l C. Petrov și sunt, în prezent (1933 n.n.), cei mai bătrâni știutori de carte din: Brusturoasa, Palanca, Agăș și Goioasa, ce au făcut parte din comuna Brusturoasa.

D-l Petrov a fost numit învățător prin decizia Prefectului Bacău No. 2208 din 17 Februarie 1873, iar cea dintâi serie de absolvenți a fost aceia din anul școlar 1877-1878, care – după constatările făcute de revizoratul școlar al județului procesul verbal de inspecție din 5 Iunie 1878 – au fost bine pregătiți. [.....]

Iată și reproducerea procesului verbal de inspecție:

***5 iunie 1878**. Astăzi inspectând școala din Brusturoasa, județul Bacău, ascultând și examinând pe toți elevii din toate clasele (4) la toate obiectele prescrise de program, m'am convins că elevii erau f. bine pregătiți, așa că la examenul la finea anului 1877/78 va fi pe deplin satisfăcător, pentru care aduc cele mai vii mulțumiri d-lui învățător C. Petrov, de activitatea și amoarea ce are într'u împlinirea cu sfințenie a marei misiuni ce și-a ales.*

Revizor școlar, ss. P. Moisescu"

C. Petrov avea să conducă școala timp de 13 ani, până la 1886, când a fost transferat la școala din Mănăstirea Cașinului, iar în locul său a fost transferat de acolo, la noi, un alt învățător, pe nume Ion Gosav.

Desigur că și la acea școală a dovedit aceeași abnegație, dovada fiind găsită în alte documente de arhivă, care nu își au locul aici.

Însă, ce urmează a fi spus despre învățătorul Petrov, este un lucru cel puțin la fel de important, ca și contribuția sa intelectuală în educarea copiilor.

Acest modest și remarcabil dascăl de țară, a contribuit la cercetarea obiceiurilor din sat, iar păstrarea lor ne este acum de folos.

Datorită sprijinului neprețuit oferit de domnul **dr. Iulian Bucur**, Șef al Secției de Etnografie din cadrul Complexului Muzeal „Iulian Antonescu" din Bacău, am descoperit un chestionar deosebit de interesant, care scoate la lumină informații despre comunitatea din Brusturoasa anilor 1870 - 1880. Completat de același neobosit învățător C. Petrov, din Brusturoasa!

Iată, pe scurt, cum s-au întâmplat lucrurile.

În ianuarie 1870, apărea revista **„Columna lui Traianu – revistă mensuală – pentru istoria, linguistica și psicologia poporană"**, sub direcțiunea filologului Bogdan Petriceicu Hașdeu. După aproximativ șapte ani, în 1877, acesta devine membru al Academiei Române, ca o încununare a extraordinarei activități de istoric, de om de cultură, de scriitor, etc. Așa încât, devine unul din cei mai indicați profesioniști care să întocmească cercetări despre poporul român.

MARTIU 1877 Nr. 3

COLUMNA LUI TRAIAN

REVISTĂ MENSUALĂ

PENTRU ISTORIA, LINGUISTICA ȘI PSICOLOGIA POPORANĂ,

SUB DIRECȚIUNEA

D-LUI B. P. HASDEU,

ANUL VIII.

SUMAR:

BUCUREȘCI

NOUA TIPOGRAFIA A LABORATORILOR ROMANI

Iată ce ne spune chiar Hașdeu în nr. 1 al anului 1882, din revista **„Columna lui Traian".**

„La 1877, amicul meu George Chițu, atunci ministru al Instrucțiunii Publice, îmi încredințase sarcina de a elabora un cestionar, cu ajutorul căruia, prin inter-mediul învățătorilor de pe la sate mai cu deosebire, să se poată aduna resturile, câte vor mai fi rămas, din obiceiele juridice ale poporului român.

Acel cestionar s'a și publicat atunci într'o edițiune oficială, distribuită în toate districtele, reproducându-se apoi Columna lui Traian și în Analele Academiei Române.

Cu încetul, mi-au sosit treptat din mai multe localități răspunsuri, unele mai nemerite, altele mai mediocre sau chiar rău înțelese, toate însă, pînă și cele mai slabe, oferind câte ceva interesant.

Clasificându-le acum după județe și suprimând din ele numeroase banalități și tot ce nu respundea la întrebare, dar fără a modifica cât de puțin limbagiul autorilor, uneori naiv, adesea prolix, nu tot-d'-una corect în casul cel mai bun, sper a face prin publicarea lor adevărat serviciu istoricului și mai ales etnologului.

Voi începe cu districtul Bacău, de unde am primit trei caiete de respunsuri, și anume:

1°. Sub litera A, dela învățătorul I. Climescu din comuna Dofteana;

2°. Sub litera B, dela învățătorul I. Curpăn din comuna Nadișa;

3°. Sub litera C, dela învățătorul C. Petrov din comuna Brusturoasa."

Desigur că în rândurile următoare, voi reproduce doar câteva răspunsuri, doar din Brusturoasa, deși ar fi interesant să facem o comparație cu obiceiuri din celelalte sate.

Citind chestionarul, frumusețea și savoarea vocabularului acelei epoci m-au determinat să transcriu acele fragmente care pot reda modificările survenite în sat, pe parcursul a 150 de ani. Nu am fost foarte surprinsă, descoperind că unele lucruri sunt neschimbate. Dar altele, așa cum pare normal, sunt pierdute. Desigur că mi-a fost greu să aleg ce să vă prezint. Și oricum nu ar încăpea în acest articol. Din cele 400 de întrebări ale chestionarului, nu toate au primit

răspuns din partea lui C. Petrov. Poate acele obiceiuri nu se regăseau în Brusturoasa, poate întrebările nu i se păruseră relevante, ori poate că pur și simplu unele caiete se vor fi pierdut în perioada celor cinci ani scurși până la tipărire. Așa că am făcut o selecție subiectivă și arbitrară, insuficientă, însă vă pot pune la dispoziție chestionarele din toate cele 3 sate. Ordinea întrebărilor nu este cea adevărată, este doar cea aleasă de mine.

*„**1. (Întrebare):** Cine este acela, sau cine sunt acei, cari împacă neînțelegerile ce se ivesc între sate învecinate? – de către cine sunt aleși unii ca aceștia?*
***(Răspuns):** Acela care împacă neînțelegerile ce se ivesc între satele învecinate este în present Primarul; iar în trecut a fost proprietarii de moșii și vătajii acestora considerați ca niște judecători de săteni prin sate.*
***2. (Întrebare):** Flăcăii sau fetele din sat se căsătoresc ei într'alt sat? – și cum sunt priviți atuncea, atât în satul din care aŭ eșit, precum și în satul în care aŭ intrat prin căsătorie?*
***(Răspuns):** Flăcăii și fetele se întâmplă adese-ori de se căsătoresc în alt sat. Aicea în com.Brusturósa fiind-că e la frontieră despre Austro-Ungaria, adese-ori se căsătoresc flăcăi și fete d'aci cu cei din Transilvania, și vice-versa. Unii de aicea se duc dupe ast-fel de căsătorii de viețuesc în Transilvania, și alții de acolo vin aicea. Flăcăii și fetele Române, cari prin căsătorii vin din Transilvania și se stabilesc aicea, sunt priviți de către locuitori ca nișce streini, arătându-le despreț și numindu-i <<venetici>>.*
***3. (Întrebare):** Care este părerea sătenilor despre orășeni?*
***(Răspuns):** Sătenii ce merg de se așează în oraș sunt priviți ca niște leneși cari <<fug din sat ca să nu mai muncească din greu>> și <<se duc la oraș ca să trăiască mai ușor>>.*
***4. (Întrebare):** Cum sunt priviți sătenii ce trec prin sat sau se așează pe acolo? – și în ce chip, cu d'amăruntul, se face ospătarea călătorilor sau a musafirilor?*
***(Răspuns):** Străinii ce vin din alt sat și se așează aicea sunt priviți ca niște oameni nedemni de a viețui în locul natal din cauza vr'unor defecte. Tot-de-a-una, mai ales la certe, îi numesc: <<străini - venetici>>*
***5. (Întrebare):** Ce se înțelege pe acolo sub cuvântul de străin?*
***(Răspuns):** Pe aicea, sub cuvântul de străin se înțelege mai cu seamă individul acela ce ar fi venit de aiure, iar nu imediat acel ce ar fi de o altă națiune.*
***6. (Întrebare):** Ce se înțelege sub cuvântul de creștin? Adecă: numai pravoslavnicii sunt numiți ast-fel? Sau și alte credințe creștine?*
***(Răspuns):** P'acolea, sub cuvântul de creștin se înțelege mai cu seamă pravoslavnicii.*
***7. (Întrebare):** Ce se înțelege sub numele de Ungurean, dacă sunt Ungureni pe acolo? – cu ce fel de lucru se îndeletnicesc aceștia? – sunt ei așezați statornic acolo?*
***(Răspuns):** În astă comună se află unele cotune (precum e Ciughieșul) locuite numai de Unguri; și fiind-că aceștia sunt stabiliți aicea din timpi foarte vechi, îndeletnicindu-se cu meseria și ținând obiceiurile Românilor, apoi nu mai sunt priviți de aceștia din urmă ca străini, ci ca pământeni.*
***8. (Întrebare):** Cum sunt priviți de către popor Armenii? – cum sunt priviți Evreii? – și cum Țiganii?*
***(Răspuns):** Evreii sunt priviți de popor ca niște indivizi străini de națiă, religiă, și cu calitățile cele mai urîte, ațintită fiindu-le mintea (mai osebit celor de prin sate) numai a înșela pe creștini. Țiganii sunt priviți tot cam asemene cu Evreii în privința calităților, fiind că mulți din ei s'aleg hoți; însă despreț tot mai mare au Evreii, pentru că înșeală pe creștini mai mult decât Țiganii.*
***9. (Întrebare):** Oamenii din sat se împărțesc ei în bogați și săraci? – sau se împărțesc ei alt-fel cum-va? – și prin ce se deosebesc aceștia unii de alții?*
***(Răspuns):** Oamenii din sat se împart în bogați și săraci. Cei dintâi se bucură de o considerațiune mult mai mare decât cei d'al doile chiar cînd acești din urmă s'ar întâmpla să fiă mult mai culți decât cei întâi.*
***10. (Întrebare):** Cari dintre săteni sunt priviți ca cei de frunte în sat? – ce fel de însușiri trebuie să aibă pentru a fi priviți ast-fel? – și prin ce se arată cinstea sau ascultarea ce le dau cei-l-alți?*
***(Răspuns):** D'intre săteni sunt priviți ca cei mai de frunte în sat acei mai bogați; și pentru a fi mai bine considerați, li se pretinde a fi și cu calități bune, adecă: indulgenți către cei săraci, nerăpitori etc. Cinstea ce le dau cei săraci, li se arată prin aceea că: acești din urmă sun ascultători la poveștele celor întâi, le satisfac cererile de a le da clăci etc.*
***11.(Întrebare):** Ce fel de oameni sunt cei mai desprețuiți în sat? – și în ce chip li se arată acest despreț de către cei-l'alți?*
***(Răspuns):** Oamenii cei mai desprețuiți în sat sunt acei tâlhari, beți, leneși, minciunoși etc. Desprețul însă li se arată prin aceasta că: nu'i împrumută cu nimic la nevoe, nu'i cred de vorbele ce spun, nu'i invită la petreceri împreună, și nu garantează nime la vr'o nevoe pentru ei.*
***12. (Întrebare):** Ce fel de legătură sunt între vecini? – și dacă au ei între dânșii nescaiva deosebite drepturi sau îndatoriri unul asupra altuia?*
***(Răspuns):** Legăturele ce sunt între vecini constau în aceea că: Vecinii sunt datori a face împreună gardurile ogrăzilor sau a grădinilor ce'i despart. Unii mai simt ca datoria a lor, că având niscai loc lângă*

vecinul său și fiindu'i nevoe a'l vinde, nu are dreptul a'l da la alt cine-va, dacă ar voi și vecinul său a'l cumpăra. Numai atuncea'l vinde altuia, când vecinu-său nu voesce a'l cumpăra. Această regulă în vechime se păzia cu stricteță; acum însă cam rar se păzesce.

***13. (Întrebare):** Câte feluri de meserii sau meșteșuguri sunt cunoscute în sat? – și de ce socotință sau cinste se bucură fie-care din ele?*

***(Răspuns):** Aicea în sat sunt cunoscute patru feliuri de meșteșuguri: agricultura, ferestăria, butnăria și ferăria. Mai preferite sunt cea de'ntâiu și a doua. Asemenea mai e cărăușia.*

***14. (Întrebare):** Cu cari anume din meșteșuguri se îndeletnicesc Românii? – și cu cari earăși oamenii de alt neam, bună oară Evrei, Țigani sau alt cine-va?*

***(Răspuns):** Românii de pe aicea se îndeletnicesc mai mult cu crescerea vitelor, ferestăria, agricultura și cărăușia. Țiganii se ocupă cu ferăria, scripcăria și peptănăria. Evreii cu negustoria. Ungurii se ocupă cu aceleași meserii ca și Românii.*

***15. (Întrebare):** Cum se învoesc oamenii la lucru? – pe an? – pe lună? – pe zi? – cu ce fel de plată sau răsplată? – și la ce lucru anume?*

***(Răspuns):** Oamenii la lucru pe aice se învoiesc pe zi câte 70 bani la tăiat de butuci, pe săptămână 4 fr. Pe fie-care zi la coasă 80 bani. La prașilă 50 bani pe zi și mâncare.*

***16. (Întrebare):** De ce socotință se bucură în sat popa? – precum și oamenii bisericești? – și cari sunt foloasele lor: plata ce primesc, daruri și altele?*

***(Răspuns):** Preotul și dascălii, dacă au o conduită proastă, sunt desprețuiți de săteni. Principalele vițe ce domină pe unele din persoanele bisericei sunt: lăcomia și beția. Acestea'i fac să fie desprețuiți. Foloasele ce primesc acele persoane sunt: Preotul primesce ca salar anual câte 3 franci dela fie-care locuitor, apoi 100 franci pe an de la bugetul comunei, osebit de pomeni, botezuri, cununie etc. Dascălii însă nu primesc alt salari decât 4 franci pe an din buget, și partrea ce le dă preotul de pe la pomeni.*

***17. (Întrebare):** Cum se poartă stăpânii cu argații lor? – au ei dreptul de a-i bate sau de a-i globi? – mănâncă oare toți la aceiași masă cu argații? – argatul este el privit ca rudă? – se întâmplă căsătorii între stăpâni și argați? – și cum se fac toate acestea?*

***(Răspuns):** Stăpânii se poartă cu argații lor ast-fel: Unii dintre stăpâni, cari-s bogați și se întâmplă de-s avari, în cursul timpului pe cât au tocmit vr'un argat caută felurite pretexte spre a'l învinovăți, pentru a'i reține din salariu. La împlinirea anului, opresce parte sau întreg salariul argatului, sub cuvânt că i-a stricat ce-va, ori că nu i-a servit bine etc. Alți stăpâni iarăși, cu calități tot cam de natura celor sus ziși, numai promit salari argatului, însă la împlinirea timpului pe cât l'a tocmit nu'i plătesc, ci'l poartă cu vorbe din zi în zi. Acei stăpâni dela sine însușesc dreptul de bat pe argații lor cum le place, fără ca acești din urmă să'și poată căpăta vre-o satisfacere dacă ar reclama, și aceasta numai din causă că bogații influențează printre funcționarii administrativi locali. Alți stăpâni însă, cari-s oameni de omeniă, plătesc argaților lor simbria la timpul cuvenit după învoială; le mai iartă multe din greșelele ce aceștia din urmă fac; când argații greșesc ce-va, ei îi dojenesc numai fără a'i bate, și la împlinirea timpului de servici, pe lângă simbriă mai dăruesc încă câte ce-va argaților. Simbria anuală a unui argat este de 5-6 galbeni. Sunt băeți de 13-15 ani cari se tocmesc la stăpâni luând drept salari câte doi viței de câte 1 an, și haine pentru îmbrăcăminte. Locuitorii din sat, afară de preot și primar, toți mănâncă la o masă cu argații lor. Mai multe femei rămânând văduve, au obiceiul de se mărită după argații lor. Asemenea și bărbații se însoară cu argatele lor, când le mor femeile.*

***18. (Întrebare):** În satele de la marginea țărei, în munți sau lîngă Dunăre, cum se povestesce oare de către bătrâni despre rînduiala străjii, pe care erau datori a o ține locuitorii mărginași?*

(Răspuns): Aici aflându-se la marginea țerei despre Austro-ungaria în creerii munților Carpați, s'a auzit povestindu-se de către bătrâni, că rînduiala străjei, pe care erau datori a o ține locuitorii mărginași, era ast-fel: din 10 locuitori se lua unul ca străjar sau plăieș, fiind scutit de bir și având salar anual câte 200-300 lei vechi.

***19. (Întrebare):** Oare își mai aduc aminte țăranii despre vechiul așezământ ostășesc al țărei? - cum se strîngeau oamenii la oaste?*

***(Răspuns):** Vechiul așezământ ostășesc se spune de bătrâni că a fost ast-fel: Boierii își făceau oștire cu cheltuiala lor, numindu-se oștenii lor Volintiri, și cu aceștia steteau împrotiva inamicilor. Alt-fel de oștire a guvernului era adunată cu sila, prinzdu'i și legându'i cu sila. Aici la munte, când se'ntâmpla de prindea în casă pe vr'un flăcău bun de oaste, oamenii ce'l urmăriau, pentru a nu fi loviți sau tăiați cu cuțitul sau toporul de către acel flăcău, urmau ast-fel: Înconjura casa unde era flăcăul, și apoi tăind un tufan de brad cu crengi multe, numit pe aici tîrș, îl băga pe fereastră și începeau a'l ghionti pe flăcău cu acel tufar pînă îl ameța. Unii apoi intra în casă pe ușă de'l prindea, și în acel interval alți oameni îl ghiontea mereu cu tufari lungi și tufoși pe ferestrele casei, ca să n'aibă timp flăcăul a da cu ce-va în cei ce punea mâna pe el; apoi îl prindea și'l lega".*

Întrebări, răspunsuri și un cadru didactic care și-a dăruit viața celei mai nobile meserii! **Vom continua în numărul viitor!**

LILIANA ATOMULESE

MĂRTURII VALOROASE

CONSTANTIN TUDOSE

Câte ceva despre două personalități care au intersectat Cașinul cu Brusturoasa

Spre marea mea încântare, pe drumul meu spre aflarea de informații despre Brusturoasa, am avut prilejul de a întâlni o serie de oameni speciali, pasionați și ei de cunoașterea trecutului, de scoaterea la lumină a informațiilor, dar cel mai important, hotărâți să le și facă publice. Pentru că, a cunoaște lucruri și a le ține în sertar, nu este de nici un folos.

Așa mi-a ieșit în cale dl. **Constantin Tudose**, un brav locuitor al comunei Cașin, care și-a dedicat zeci de ani din viață descoperirii istoriei zonei în care trăiește. Munca sa neobosită s-a concretizat în apariția mai multor volume cu caracter monografic, care reflectă o multitudine de aspecte din viața satului său.

Mi-a venit tare greu să fac o selecție reprezentativă a titlurilor apărute sub semnătura sa. Asta pentru că tot ceea ce face dl. Tudose este dedicat recunoașterii valorii învățământului în viața comunității, a cadrelor didactice care de-a lungul timpului și-au lăsat amprenta asupra atâtor generații de elevi.

La fel de importante în scrierile sale sunt valorile moștenite, adică tradițiile regăsite în volume ca „**Porțile de lemn ale satului, Porțile sufletului**”, ori **„Sărbătoarea satului**”, sau **„Etnografie și tradiție în Cașin”**, etc, etc.

Simultan, dl. Tudose se preocupă activ și de punerea în practică a reînvierii tuturor lucrurilor pe care le scoate la lumină în paginile cărților sale. În felul acesta, în cadrul **„Zilelor Satului Cașin**” din timpul verii, sunt pregătite toate lucrurile speciale din sat. Porțile de lemn cu acoperiș se deschid pentru oaspeți, „**Parada căruțelor cu coviltir**” este unică în România, iar sus în munți, în Poiana Zboina, urmând traseul de sute de ani al oilor, au amplasat un totem din stejar sculptat, numit **„Monumentul Mioriței”**. Asta pentru că în acest loc din munte se află **„Obârșia Mioriței”**, unde se întâlnesc cele trei ținuturi din celebra baladă: vrâncean, moldovean și ungurean. La marginea poienii se **găsește Fântâna lui Ferdinand**, din care însuși regele băuse apă în Primul Război Mondial.

Mai nou, dl. Tudose a isprăvit o lucrare unică în seria valoroasă a monografiilor școlii românești: **„Istoria unei școale rurale – de la începuturi, pân’ la timpuri cu gâlceavă”**, în ale cărei 1076 de pagini au încăput peste 110 de ani de istorie a învățământului din Cașin, dar care are ramificații și spre alte localități.

LILIANA ATOMULESE

Iaca sunt și eu un locuitor al uneia dintre cele peste 13800, și câte or mai fi, localități rurale din țara noastră. Așa că, dintr-o dată și fără niciun alt sentiment decât cel de solidaritate rurală, am apreciat la superlativ apariția unicei reviste sătești din județul Bacău.

Poftit a scrie niscaiva rânduri în această publicație, de către doamna Liliana Atomulese, cea care a condus către lumina tiparului minunata, inedita și insolita apariție publicistică, am constatat că nu sunt chiar într-o poziție comodă. După cum lesne se poate constata, revista „**Izvor de neuitare - comuna Brusturoasa**” face referire la zestrea culturală a brusturenilor și a personalităților cu care generațiile acestei localități, de pe cursul superior al râului Trotuș, au interacționat veacuri la rând.

Lecturând cu plăcere deosebită numerele de până acum, am constatat influențe ale familiei Rosetti (ramura Răducanu) cu locuitorii acestei frumoase localități băcăuane. Ei bine, cred că aș putea să aduc cititorilor acestei reviste o informație, mai mult ca sigur în premieră, despre cei dintâi ani de școală ai generalului Radu R. Rosetti. În același sens, dar înainte însă, trebuie să remarc neapărat deosebita inspirație a redactorilor acestei reviste de a aborda număr de număr subiecte legate de școala satului. Excelentă atitudine! În această perioadă când se manifestă un adevărat memoricid în ruralul românesc și nu numai, iată sunt oameni care scriu despre școala satului. Mai mult decât atât, aceștia o iau drept argument principal în „izvorul de neuitare”, prin care-și provoacă a lor comunitate la aducere aminte.

M-am luat cu… vorba, cum altfel, așa că revin și vă prezint câteva fragmente dintr-o carte a mea,

„In memoriam Neculai Pîslaru”, apărută în 2010, și anume de la paginile 15 – 17:

„«Pentru prima dată am fost numit în învățământ cu titlul suplinitor la școala comunală din Căiuți, județul Bacău, pe ziua de 15 Septembrie 1885. Salarul îl primeam de la comună. 25 lei lunar. De aceea toate școalele rurale din județ, a căror învățători erau plătiți din bugetul comunei, li se zicea școale comunale. Școalele de stat, a căror învățători erau plătiți de stat cu rețineri de pensie de 10%, erau de 2 grade. Gradul I 90 de lei brutto lunar și gradul II brutto 60 lei lunar. După cum am zis mai sus, soarta m-a auncat la Căiuți, târgușor eminamente evreesc.

Am găsit învățător suplinitor pe seminaristul Arhip. Școala am deschis-o cu 2 elevi, evrei, ai arendașului Zingher. Ce deziluzie! [...]Școala funcționa într-o casă cu ușă și ferestre deteriorate și lipită pe jos, prezentând gropi adânci.

După un scurt timp, și mai ales după ce proprietarul moșiei R. Rosetti m-a angajat cu 80 lei lunar ca să predau la curte lecții de română și la copiii săi, Radu și Henri, am primit înscrieri la școală a 38 de copii, băieți și fete, dar absolut toți evrei. Cu toată stăruința mea, n-am putut aduce la școală decât 2 băieți de români, Basarab și Georgescu.

Deci, în anul școlar 1885/1886 școala a fost frecventată de 42 de elevi, din care 40 de evrei și 2 români. În anul al II-lea 1886/87 am reușit să atrag la școală vreo 15 elevi români, din care 5 din comuna Bâlca, jufețul Putna, limitrofă cu Căiuți.

La curte mă duceam regulat după ora 4 p.m. Secțiunile le schimbam zi de zi, căci elevii erau foarte silitori și posedau cunoștințe mai mult decât cerea programul»”.

Aici, învățătorul Neculai Pîslaru subliniază că cei doi copii ai boierului Rosetti, pe lângă învățăturile primite de la el aveau parte de preparatoare englezești și franțuzești. Copiii având astfel cunoștințe cu mult superioare celor prevăzute de școlile primare din țară.

Astfel, la 20 de ani, consăteanul și viitorul revizor școlar a intrat într-o altă lume, într-o clasă socială inaccesibilă celor mulți, cu atât mai mult cu cât familia Rosetti reprezenta un punct de erudiție pe harta României. A intrat într-o familie nu numai bogată și disciplinată, dar și cu deschidere la nou, la progres, la învățătură.

Tânărul învățător își făcea meticulos și cu sârguință datoria, fără să-și închipuie vreodată că vlăstarele boierești, cărora le transmitea cunoștințele sale, vor ajunge oameni de seamă ai țării. Relația cu această curte boierească, mulată pe educația sever patriotică de la Bârlad, va forma un tânăr intelectual exigent cu el însuși în primul rând, dispus la muncă, muncă necontenită. Iată ce spunea el despre provocările de la această curte: *«Pentru menținerea prestigiului meu de învățător, clasificat al II-lea pe țară cu media 9,75, am fost nevoit să-mi însușesc pe cale autodidactică toate cunoștințele cerute unui învățător cu pretenții, de către erudiții Rosettești, citind, citind și iar citind.»*

Pentru cei care vor citi acestă carte, aș aminti câte ceva despre cel educat timp de doi ani de către învățătorul Neculai Pîslaru. După terminarea studiilor la conac și nu la școala comunală cum scrie în mai toate biografiile, Radu R. Rosetti își continuă studiile la Liceul Național din Iași. După aceea urmează cursul pregătitor pentru Școala de Poduri și Șosele, iar în 1899 este absolvent al Școlii Militare de Artilerie și Geniu. În 1906 termină cursurile Școlii superioare de război. A avut o activitate merituoasă ca șef al biroului operații din cadrul Cartierului general și ca ofițer de stat major.

După război este numit Atașat militar la Londra, apoi comandant de brigadă și ulterior, Director al cursurilor de pregătire pentru ofițeri superiori. În 1924 este înaintat la gradul de general, iar mai târziu Președinte al consiliului de conducere al Muzeului Militar Național. Din 1935 este membru titular al Academiei Române, iar între 1931-1940 conduce Biblioteca Academiei Române. Este considerat cel mai important cercetător al istoriei militare a poporului român.

Om de o aleasă cultură, generalul academician Radu R. Rosetti a acceptat în 1941, de la mareșalul Ion Antonescu, funcția de ministru al Educației Naționale, Cultelor și Artelor, motiv pentru care, odată cu instalarea ciumei comuniste, a fost arestat din ordinul unui tribunal al poporului, sfârșindu-și zilele în închisoarea Văcărești.

Băgat în seamă de către vectorul cultural care este Liliana Atomulese, am fost prezent la deosebita lansare, de la Onești, a acestei reviste. Acolo am auzit vorbindu-se cu multă considerație și despre **învățătorul C. Petrov**.

Documentându-mă în vederea scrierii cărții ,,**Istoria unei școale rurale - de la începuturi, pîn' la timpuri cu gâlceavă**”, am găsit câteva referiri despre acest dascăl

exemplar al învățământului băcăuan, din veacurile trecute. Astfel, începând cu anul școlar 1886 – 1887, învățătorul C. Petrov se află la școala din comuna Mănăstirea Cașin. Din această postură transmite omologului de la școala din comuna vecină, Cașin, următorul document:

Iată-l și-n forma transcrisă:

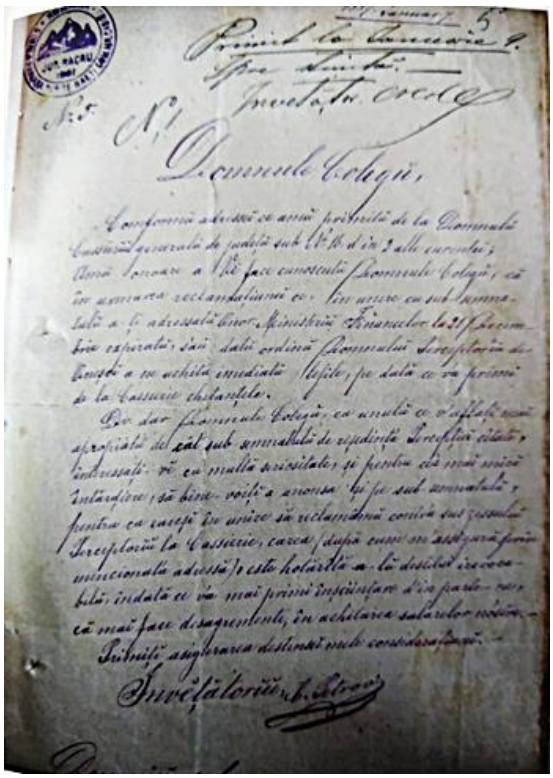
„Domnule Coleg,

Spre respunsŭ la adresa Dv. N°- 39 amŭ onoare a Ve face cunoscutŭ că dupe cum m'anonsŭ On. Primăriă locală prin adresa N.1137, în secția Vlașca pendintă de acestă comună se află 15 băeți și 12 fete, între 8 – 12 ani meritabilŭ de a frecventa scóla.

Primiți Domnule Coleg asigurarea destinseĭ mele considerațiĭ.

Învĕțătoriŭ, C. Petrov"

Iată și fotocopia, prin care în data de 5 ianuarie 1887, învățătorul C. Petrov de la ,,**Școala Primară de Băieți**

Mr. Cașinu" solicită ajutor colegului de la Cașin. Datorită caracterului pitoresc al textului și din cauza greutății de a-l citi pe fotocopie, am să-l transcriu:

„Domnule Colegŭ

Comformŭ adressă ce amŭ primitŭ de la Domnulŭ Cassieriei generalŭ de județŭ sub N:16, din 2 alle curentŭ; Amŭ onoare a Vé face cunoscutŭ Domnulŭ Colegŭ, că în urmarea reclamațiunei ce, în unire cu sub-semnatulŭ a-ți adessatŭ Onor Ministeriŭ Financelor la 21 Decembrie expiratŭ, s'au datŭ ordinŭ Domnulŭ Perceptoriŭ de Onești a ne achita imediatŭ lefile, pe dată ce va primi de la Cassierie chitanțele.

Dv. dar Domnule Colegŭ cazulŭ ce v'aflați mai apropiatŭ de cât sub-semnatulŭ de reședința Percepției citată, interessați-vé cu multă seriositate, și pentru cea mai mică întârdiere, să bine-voiți a anousa și pe sub-semnatulŭ, pentru că eareș în unire să reclamamŭ contra sus.zissulŭ Perceptoriŭ la Casserie, carea (după cum m'assigură prin nuncionata adressa) este hotărâtă a.lŭ destituĭ irevocabilŭ, îndată de va primi înșciințare d'in parte-ne, ca mai face desagremente, în achitariea salarelor nóstre.

Primiți asigurarea destinsei mele considerațiunĭ.

Invĕțetoriŭ,

C. Petrov"

Mai știu despre C. Petrov că avea mare năduf pe primari. Astfel că, în aprilie 1889, scria despre aceștia că: *„Nu privescŭ școla ca cea întéi instituțiune folositóre comunei ci caun lucru secondarŭ și nici de cum folositor"*.

Este semnificativă și specifică învățătorilor de la sfârșitul veacului XIX, această permanentă luptă cu autoritățile locale ce nu erau conștiente de binefacerile învățăturii.

Trebuie să fi fost un erudit C. Petrov, de vreme ce într-un document, emis de Școala Cașin, unui elev de origine israelită, se menționa faptul că la școala din Mănăstirea Cașin există un învățător *„ce știe evreesce"*. Evident, acesta fiind C. Petrov.

O confirmare a profesionalismului învățătorului nostru este aceea că, după moartea sa, Cercul Didactic din zona Onești a purtat denumirea **„C. Petrov".**

Atât am știut scrie și eu câte ceva, în legătură cu frumoasa comună Brusturoasa.

Constantin Tudose

NĂSCUT ÎN BRUSTUROASA

PERSEVERENȚĂ, MUNCĂ, SUCCES!!!

Pentru că în paginile acestei reviste regăsim oameni ai satului nostru, care și-au găsit un drum bun în viață, fie chiar și pe alte meleaguri, în acest număr vom descoperi pe cineva special, despre care unii dintre noi poate nu au auzit încă.

Este vorba despre **Dorina Burlacu**, cea despre care se vorbește în Italia, mai mult decât în România. Acolo, ea și-a clădit cu multă muncă și pasiune, o carieră în domeniul ospitalității. Poate că aș mai fi întârziat cu acest articol, dacă nu aș fi primit atenționări din partea mai multor prieteni de-ai mei, ei urmărindu-i parcursul și realizările, considerând că aceasta merită o mai mare recunoaștere, mai ales în satul de unde a plecat. Iar povestea ei, chiar merită aflată!

Plecată dintr-o țară în care eram captivii unor autorități care ne țineau închiși ca pe niște prizonieri, fără lumină, fără hrană, dar mai ales fără contact cu lumea de afară, Dorina a ajuns în lumea reală din Italia, fără nici un bagaj de cunoștințe din școala vieții normale, care să o ajute să se descurce. Deși la acea vreme școala reușea să creeze niște oameni instruiți și coerenți în gândire, lipsea exact acel ingredient esențial. Mai exact, înțelegerea lumii adevărate, lucru greu de recuperat.

Acasă crescuse în acel climat de muncă fără odihnă, tatăl lucrând în comerțul socialist de atunci. Nu de puține ori, era trezită în miez de noapte, pentru a ajuta la recepționarea mărfurilor deși, mică fiind, singurul lucru pe care îl putea face era acela de a nota cifre într-un caiet, în timp ce fratele său, mama și tata descărcau și cărau. În gospodărie aveau animale, care trebuiau îngrijite. Nimeni nu se putea eschiva de la treburi.

Însă, mărturisește azi că acest sistem i-a fost de mare folos mai târziu. A făcut mai apoi 8 ani de gimnastică artistică, combinați cu 4 ani de dans și un liceu cu profil filologic. Gimnastica și dansul aveau și ele nevoie de multă disciplină. Tot ce făcuse în acei ani, se pare că au pregătit-o pentru un parcurs complicat, pe calea spre tainele bucătăriei.

Deși plecase în Italia la 23 de ani, cu gândul de a vizita orașul italian Florența, unde să vadă palatul familiei De Medici, avea să se îndrăgostească iremediabil de aceste locuri, în care a rămas până astăzi.

În prezent locuiește în orașul Reggia Emilia, nu departe de Florența, iar cei 33 de ani petrecuți acolo, au zburat precum o clipă. Chiar dacă a rămas în Italia, nici o clipă nu uită de unde vine. Pe oriunde merge, spune tuturor că ea este ROMÂNCĂ, și că reprezintă două țări. Zâmbetul optimist nu o părăsește niciodată, chiar dacă în spatele lui se ascund uneori nopți nedormite, alteori griji mari, ori nemulțumiri. Însă ea nu s-a lăsat niciodată doborâtă. A strâns din dinți, a zâmbit și a mers mai departe. A studiat tot timpul, absolvind mai multe școli importante din Italia, dar nu numai. Toate în domeniul gastronomic

A obținut un master la Universitatea din Parma, apoi în doi ani consecutivi Premiul „5 Stelle d'oro della Cucina Italiana".

A primit medalia de aur pentru cariera sa, de la A.I.C. (Asociația Bucătarilor Italieni), apoi un alt master în Nutriție Culinară.

A fost invitată la Barcelona, la Prima Școală de Vară, pentru Gastronomie Științifică, organizată de universitățile din Parma și Barcelona.

A fost invitată și la Paris, la alte evenimente culinare. Tot acolo face și cursuri de bucătărie cu copii nevăzători și cu alte dizabilități.

Cariera sa este direcționată, după cum se vede și spre fapte caritabile. Anual, de șapte ani încoace, împreună cu colaboratorii săi, organizează o cină caritabilă, pentru 150 – 200 de persoane, iar banii adunați sunt donați unei biserici din Sierra Leone. Acolo, copiii au mare nevoie de orice ajutor, iar colaborarea cu localnicii este foarte bună.

De curând, în 2024, a absolvit cursurile **Harvard Medical School** din S.U.A. Cariera sa capătă noi și noi valențe, pe măsura muncii și așteptărilor sale.

Toate aceste realizări au adus-o în atenția multor instituții de profil din Italia, din Franța, din Spania, Guatemala, Mexic, Germania, S.U.A., ori Marea Britanie. Revistele de specialitate publică articole despre ea. Evenimentele organizate în diferite locuri de pe mapamond, o au pe lista lor de invitați.

În prezent, predă lecții de gastronomie și oferă consultanță celor care vor să lucreze sau să-și deschidă o afacere în domeniu. Desigur că ea continuă să studieze, să combine și să descopere noi rețete.

Ramura gastronomică pe care o abordează, și pe care o dezvoltă, este cea de nutriție dietetică, care se adresează persoanelor cu probleme de sănătate, ori persoanelor care doresc să își păstreze sănătatea. Se străduiește constant să transforme rețetele tradiționale, italiene ori românești, în așa fel încât să păstreze ingredientele, dar și gustul, în schimb să fie mai sănătoase. A scos pe piață o cremă de brânză, mai exact un mousse de parmezan, cu un conținut redus de grăsimi.

Deși are un program foarte solicitant, a reușit, după 5 ani de cercetări, teste de laborator, studii făcute împreună cu specialiști, să aducă la lumină și un alt produs care reprezintă esența acestor cerințe de sănătate.

Acesta este o cremă de unt și *„este un produs revoluționar, fără gluten și lactoză, cu 70% mai puține grăsimi saturate și colesterol redus, conceput pentru o bucătărie modernă, sănătoasă și elegantă*”.

Numele acestui produs este **BUR DOR**.

Întâmplător, sau nu, această sintagmă are două conotații. Prima ar fi că în numele acesta se regăsește numele ei **BUR**LACU **DOR**INA. A doua ar fi că în limba italiană ar fi **BUR**RO **D'OR**O, adică UNTUL DE AUR.

Tot ce realizează în prezent Dorina, se face împreună cu o companie importantă din Reggia Emilia, care i-a înțeles valoarea și pasiunea. Colaborează cu institute regionale și internaționale, participă la competiții și congrese gastronomice și oferă consultanță pentru companii din sectorul alimentar.

Activitatea Dorinei este atât de complexă, încât am avea nevoie de o revistă întreagă pentru a putea reda tot ce face ea. Pe lângă pasiunea nestăvilită pentru bucătărie, mai sunt două lucruri la care Dorina nu renunță niciodată:

La a spune oricui și oricând că e româncă din Brusturoasa, lucru de care e tare mândră, iar celălalt este cel de a promova femeile de oriunde din lume.

În toamna acestui an, Dorina Burlacu a fost invitată să participe la **Science & Cooking World Congress 2025 – Barcelona**

Iată ce ne povestește chiar ea despre această experiență:

„Am avut onoarea de a participa pentru al treilea an consecutiv la Science & Cooking World Congress 2025 de la Barcelona, unul dintre cele mai importante evenimente mondiale dedicate gastronomiei științifice. Tema centrală a ediției din acest an a fost AROMA, abordată ca limbaj universal al gustului, legătură dintre știință, memorie și emoție, și fundament al experienței culinare moderne.

Congresul a reunit personalități marcante din întreaga lume:

- *Ferran Adrià (Spania) – simbol al inovației gastronomice mondiale.*
- *Harold McGee (SUA) – autor american și pionier al științei culinare.*
- *Heinz Wuth (Chile) – cercetător în gastro-nomie științifică și tehnici avansate.*
- *Anna Paré (Spania) – biolog și nutriționist, specialistă în impactul aromelor.*
- *Prof. Davide Cassi (Italia) – considerat „părintele gastronomiei moleculare italiene”.*

- *Pere Castells (Spania) – profesor universitar de chimie și președintele congresului.*
- *Fermina Pérez (Spania) – una dintre cele mai influente profesoare de neurogastronomie.*
- *Anna Paré (Spania) – biolog și nutriționist, specialistă în impactul aromelor.*
- *Prof. Davide Cassi (Italia) – considerat „părintele gastronomiei moleculare italiene”.*

Am avut ocazia să interacționez și cu numeroase delegații internaționale venite din: Guatemala, Brazilia, Chile, Mexic, Argentina, Canada, Franța, Italia, Spania, Statele Unite, Madagascar, Cuba, Peru, Ecuador (Galápagos), Turcia, Egipt, Thailanda, Bolivia, Panama, Singapore, Regatul Unit, și multe alte țări reprezentate în mod oficial.

Fiecare delegație a adus cu sine identitatea culinară și aromatică a propriei culturi, contribuind la o adevărată hartă globală a gustului și a cercetării gastronomice.

Participarea mea ca singura chef de origine română prezentă în programul oficial a fost un moment de mare mândrie și responsabilitate. Am reprezentat filosofia mea Health & Wellness Cuisine, am construit noi legături internaționale și am deschis direcții noi de cercetare pentru proiectul meu BUR DOR, într-un context în care viitorul gastronomiei este definit de știință, inovație și emoție.

Acest congres rămâne un reper important al carierei mele și o confirmare că gastronomia, atunci când este susținută de cunoaștere academică și viziune globală, poate deveni un limbaj universal al frumuseții și al sănătății.”

Munca ei neobosită de atâtea zeci de ani, a început să fie recunoscută în ultimii ani, chiar și în România. Multe canale din on-line îi solicită interviuri, care sunt foarte interesante. Este suficient să căutați **Chef Dorina Burlacu**, iar rezultatele vor apărea imediat.

Canalul TVR Internațional i-a dedicat un spațiu generos într-o emisiune despre cei care au reușit să își clădească o carieră peste hotare, neuitând de unde au plecat:
https://www.youtube.com/watch?v=xUYUGU_Ykec

Radio România Cultural i-a solicitat și publicat un interviu foarte interesant, la rubrica „**Născut în România**.”

Dorina s-a întâlnit chiar și cu Principesa Margareta, Custodele Coroanei României:
https://www.youtube.com/watch?v=TqsiABBB0WI

Lista poate continua, dar vă las pe voi să o descoperiți pe consăteanca noastră.

„Viața mea nu a fost niciodată un drum ușor. A fost o urcare grea, un munte abrupt de escaladat cu inima strânsă și cu privirea mereu îndreptată spre viitor.

M-am născut la Brusturoasa, Bacău, un mic sat de munte din România, într-o familie simplă și puternică; familia mea se ocupa de agroturism. De acolo am plecat cu o valiză mică și un vis uriaș:

Să transform povestea mea într-un impact real.

Am studiat timp de treizeci de ani. Am muncit în tăcere, mereu cu un pas înainte, depășind condiția mea de femeie migrantă prin disciplină, iubire și reziliență.

Am obținut specializarea în Health & Wellness la Harvard Medical School, iar apoi am călătorit între New York, Miami, Londra, Germania, Paris, Guatemala și Barcelona, ducând cu mine identitatea, știința și bucătăria mea. Iar astăzi sunt aici: La Congresul Mondial de Gastronomie Științifică, singura femeie chef italiană și singura profesionistă cu rădăcini românești.

Un moment care emoționează, care atinge sufletul și care răsplătește fiecare sacrificiu.”

LILIANA ATOMULESE

REȚETE... REȚETE...

Astăzi vă voi povesti despre o rețetă pe care o făcea bunica mea, Lența. Mai exact, **PRUNE USCATE CU SOS.** Probabil că și alte gospodine ale acelor vremuri făceau acest fel de mâncare. Era o mâncare nelipsită în posturile din iarnă.

La noi acasă se afla o livadă mare, cu zeci de pomi de toate felurile și soiurile. Meri de trei sau patru soiuri, peri la fel, nuci, vișini, cireși, pruni albi, corcoduși, ghioldani, dar mai ales perji. Perjele erau unele dintre cele căutate prune. Bunica Lența avea la colțul căsuței sale, un cuptor de lut, care avea o **lojniță**. Lojnița era un grătar făcut din nuiele împletite, pus în spatele cuptorului. Când începeau să se coacă fructele, ne apucam să reparăm lojnița. Acel grătar se răscocea, de la căldura mare a jarului, de la fum, sfărâmându-se. Cuptorul avea un acoperiș, care îl ajuta să nu se dărâme din cauza ploilor și a zăpezilor.

Adunam mereu fructele căzute prin iarbă. Unele ajungeau mâncare la animale, dar ce se putea recupera era pus pe acel grătar. Merele, perele, erau tăiate în felii subțiri, apoi așezate pe grătarul din nuiele. Mai târziu venea rîndul perjelor. Bunica făcea un foc, nu foarte mare, care dădea căldură și puțin fum, fructelor. Ele rămâneau acolo câteva zile, la uscat.

Noi, copiii, ne duceam tot timpul la lojniță și luam felioarele dulci și parfumate ori prunele întregi și le mâncam. Tot timpul puneam altele la loc, iar bunica mai făcea foc din când în când. Când nu reușeam să le mâncăm pe toate, bunica venea și le aduna pe cele bine uscate și le punea în pungi de hârtie, în coșulețe, ducându-le în cămară pentru iarnă. Cum în urmă cu 50 de ani nu existau prea multe dulciuri, noi ne găseam acolo desertul. Acea lojniță era cofetăria noastră.

Din acele prune uscate și ușor afumate, bunica făcea o mâncare dulce, pe care noi o mai facem și azi. Prunele sunt puse la fiert, la foc domol. Separat, este curățată și tăiată mărunt o ceapă, pusă într-o lingură de ulei într-o cratiță, apoi înăbușită sub un capac, cu un praf de sare. În altă crăticioară, se pune o lingură de zahăr la caramelizat, dar nu este lăsat să se ardă. Când zahărul se caramelizează, este turnată peste el zeama de la prune și se stinge.

Apoi, în crăticioara cu ceapa care s-a înmuiat puțin, se adaugă prunele, zeama cu zahărul caramelizat și se mai lasă un timp să fiarbă. Zeama nu trebuie să fie foarte lungă, dar nici prea scăzută. Când este și ceapa bine făcută, se pregătește o linguriță de făină albă, dizolvată într-un pic de apă și se adaugă în zeamă, pentru a crea un sos. După două, trei clocote finale, este gata!

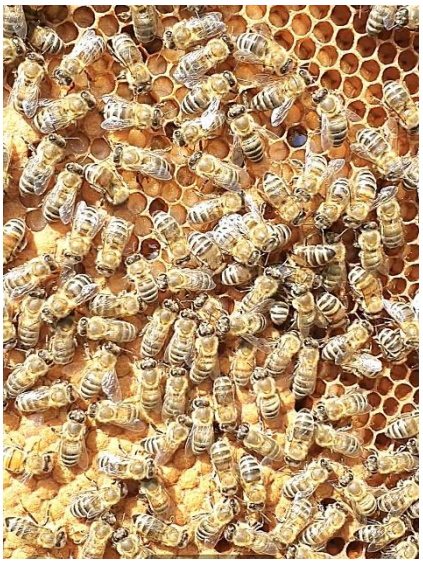
POFTĂ BUNĂ!

Leacuri din stupină

Binecuvântarea de a avea acasă familii de albine, ne-a adus de-a lungul anilor multe beneficii.

Deși multora dintre oameni li se pare o muncă periculoasă, de fapt aceasta este una dintre cele mai benefice activități. Albinele sunt niște ființe gingașe, pe care ajungi de îndată să le îndrăgești, la fel ca pe oricare alt animăluț din gospodărie. În plus, ele nu așteaptă să le hrănești, să le dai apă, ori să le faci curățenie. Principalul lucru de făcut, este să recoltezi mierea la timpul potrivit. Desigur că mai sunt și alte lucrări care le pot fi de ajutor, unele verificări, toate simple dar migăloase. Asta pentru că albinele trebuie deranjate cât mai puțin din rutina lor bine stabilită, dar și pentru fragilitatea lor.

Disciplina din stup este incredibilă, iar dacă oamenii ar urma acest sistem de viață, lumea ar fi un loc asemenea paradisului.

Lucrând multă vreme cu albinele, descoperi lucruri fascinante despre aceste făpturi minuna-te și cum poți, fără a le strica rostul, să beneficiezi de produsele muncii lor. Desigur că mierea este cea mai cunoscută. Așa că pentru început, să aflăm un beneficiu mai puțin cunoscut de majoritatea oamenilor. Spun asta, pentru că am găsit prea puțină lume care să știe că, în caz de arsură a pielii, fie produsă de soare, de metale fierbinți, foc, ori de lichide clocotite, aplicarea imediată de miere pe locul afectat este miraculoasă. Una dintre nurorile mele, în urmă cu mulți ani, a suferit o arsură teribilă, cu supă de pasăre, care clocotea. Oala a alunecat de pe aragaz, vărsându-se pe burtă și pe ambele picioare. Desigur că era îmbrăcată cu niște haine care au trebuit îndepărtate, ele ducându-se cu tot cu piele. Vă imaginați durerea și perspectiva de a rămâne toată viața cu cicatrici. Doar că, în aceeași zi a început să aplice miere din belșug. Și a continuat cu mierea, până la vindecare. Care vindecare a fost totală și fără nici un fel de urme. Poate merge la plajă fără griji.

Aceeași rețetă am folosit-o și eu, anul acesta, când am răsturnat o oală cu lapte clocotit, pe un picior. Inutil să vă mai spun că arsura s-a vindecat total.

SĂ VĂ FIE DE LEAC!

CUPRINS

Gânduri despre trecut ..... pag. 1

Lui Bădița Măric, la zi aniversară ..... pag. 2

Pe firul memoriei, către neuitare ..... pag. 4

Răscola din 1892 - Brusturoasa ..... pag. 6

Cu firul rădăcinilor în inimă..... pag. 7

Pagina artelor ..... pag. 8

Viața la țară ..... pag. 9

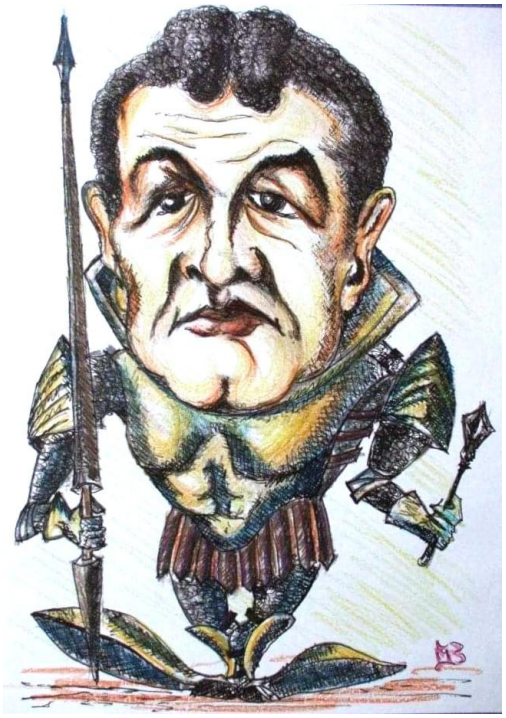
Un pedagog cu vocație adevărată ..... pag. 10

Mărturii valoroase ..... pag. 14

Născut în Brusturoasa ..... pag. 17

Rețete și leacuri ..... pag. 20

Caricaturi de **MARIAN BUTUCARU**

„AM MULTĂ SPERARE ÎN ACEST NEAM, ...
ADÂNCĂ CUMINȚENIE E TIPĂRITĂ ÎNTR-O MULȚIME DE PROVERBE, ÎNCHIPUIRE MINUNATĂ E ZUGRĂVITĂ ÎN POVEȘTILE SALE...”

VASILE ALECSANDRI

IUBIREA FAȚĂ DE SATUL TĂU,
O ARĂȚI ȘI PRIN RESPECTUL PURTAT ÎNAINTAȘILOR